

Polarna svjetlost Norveške kao dio turističke atrakcije

Deban, Filip

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Polytechnic of Međimurje in Čakovec / Međimursko veleučilište u Čakovcu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:110:204559>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-27**

Repository / Repozitorij:

[Polytechnic of Međimurje in Čakovec Repository -
Polytechnic of Međimurje Undergraduate and
Graduate Theses Repository](#)

MEĐIMURSKO VELEUČILIŠTE U ČAKOVCU

PREDDIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ MENADŽMENT TURIZMA I
SPORTA

Filip Deban

**POLARNA SVJETLOST NORVEŠKE KAO DIO
TURISTIČKE ATRAKCIJE**

ZAVRŠNI RAD

Čakovec, rujan 2022.

MEĐIMURSKO VELEUČILIŠTE U ČAKOVCU

PREDDIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ MENADŽMENT TURIZMA I
SPORTA

Filip Deban

**POLARNA SVJETLOST NORVEŠKE KAO DIO
TURISTIČKE ATRAKCIJE**

**NORTHERN LIGHTS OF NORWAY AS PART OF
TOURIST ATTRACTION**

ZAVRŠNI RAD

Mentor: mr.sc. Ivan Hegeduš, v. pred.

Čakovec, rujan 2022.

Čakovec, 23. veljače 2022.

Polje: **5.01 Ekonomija**

ZAVRŠNI ZADATAK br. 2021-MTS-R-55

Pristupnik: **Filip Deban (0313023365)**
Studij: **redovni preddiplomski stručni studij Menadžment turizma i sporta**
Smjer: **Menadžment turizma**

Zadatak: **Polarna svjetlost Norveške kao dio turističke atrakcije**

Opis zadatka:

Za vrijeme zimskih mjeseci Norveška ima veliki broj turista koji su došli vidjeti polarnu svjetlost. Koji dijelovi i gradovi u Norveškoj imaju najveći broj turista zbog polarne svjetlosti? Kako i na koji način su se tom prirodnom fenomenu prilagodili poduzetnici, hotelijeri, restorani, avioprijevoznici, turistički djelatnici...Iz kojih zemalja dolazi najviše promatrača polarne svjetlosti? Koje sve dodatne turističke sadržaje nude mjesta osim polarne svjetlosti? Događa li se turizam u navedenim mjestima samo u zimskim mjesecima ili je turizam ravnomjerno raspoređen tijekom cijele godine? Jesu li gradovi gdje se u zimskim mjesecima dovija polarna svjetlost međusobna konkurencija ili međusobno surađuju i uspoređuje svoja iskustva? kakva je budućnost polarne svjetlosti budući da dolazi do globalnih klimatskih promjena na čitavom planetu?

Zadatak uručen pristupniku: 23. veljače 2022.

Rok za predaju rada: 20. rujna 2022.

Mentor:

mr. sc. Ivan Hegeduš, v. pred.

Predsjednik povjerenstva za
završni ispit:

SADRŽAJ

SAŽETAK	6
UVOD	7
1. Turizam i specifični oblici turizma.....	9
2. Turizam Norveške	11
3. Turističke atrakcije Norveške.....	12
3.1. Jugoistok.....	12
3.1.1. Oslo	13
3.1.2. Lillehammer	13
3.1.3. Kristiansand.....	13
3.2. Fjordovska regija	14
3.2.1. Geiranger fjord	14
3.2.2. Sogne fjord	15
3.2.3. Kjerabolten	15
3.2.4. NP Hardangervidda i Trolltunga	16
3.2.5. Ostali fjordovi	17
3.2.6. Vodopadi	18
3.2.7. Bergen	19
3.2.8. Trondheim	19
3.3. Regija Sjever.....	20
4. <i>Aurora borealis</i> ili polarna svjetlost.....	20
5. Polarna svjetlost u Norveškoj	20
5.1. Tromsø	21
5.2. Svalbard.....	22
5.3. Kirkenes	23
5.4. Nordkapp.....	23
5.5. Lofotsko otočje.....	24
6. Dodatni turistički sadržaji vezani uz polarnu svjetlost.....	24
6.1. Promatranje kitova i polarna svjetlost.....	25
6.2. Motorne sanjke	25
6.3. Sanjkanje sa psima	25
6.4. Ribolov i lov.....	26
7. Budućnost polarne svjetlosti.....	26

8. ISTRAŽIVANJE O ZAINTERESIRANOSTI ZA POLARNU SVJETLOST, FINANCIJSKOJ SPREMNOSTI ZA PROMATRANJE I ZNANJU O POLARNOJ SVJETLOSTI U NORVEŠKOJ	27
8.1. Metodologija istraživanja	27
8.2. Karakteristike uzorka	28
8.3. Rezultati istraživanja	32
9. ZAKLJUČAK.....	39
10. LITERATURA.....	41
POPIS ILUSTRACIJA	45
PRILOZI	46

SAŽETAK

Turizam je danas jedna od najvećih svjetskih industrija. Turizam se iz dana u dan razvija, nastaju novi oblici i vrste turizma i vjerojatno će se i dalje razvijati. Današnji je turizam još uvijek masovan. Ljudi danas žive užurbano, mnogo rade i imaju malo slobodnoga vremena za sebe i obitelj. Zato im treba nešto drukčije, nešto novo da se odmore te skupe snagu i energiju za nastavak života. Tako se sve više okreću specifičnim oblicima turizma, npr. turizmu polarne svjetlosti koji nudi mogućnost odmora na mirnome i usamljenome mjestu pod svjetlima neba s različitim rekreativnim aktivnostima. Za obiteljsko opuštanje ova vrsta turizma može biti pravi izbor. Polarna se svjetlost propagira u norveškome turizmu kao svjetski fenomen i jedno od sedam prirodnih svjetskih čuda. Norveška je prihvatila polarnu svjetlost kao svoju najvažniju atrakciju i obogatila je različitim dodatnim aktivnostima. Atraktivnost je posljedica spoja i sklada savršene prirode i polarne svjetlosti koji stvaraju impresivne i zadivljujuće slike koje se dugo pamte. Polarna svjetlost koja se vidi unutar arktičkoga kruga nezamjenjiva je stavka norveškoga turizma i turizam vezan uz polarnu svjetlost neprestano se razvija.

Ovaj istraživački rad podijeljen je u dvije glavne cjeline, teorijski dio i istraživački dio. Teorijski pregled literature pojašnjava pojmove poput turizma i specifičnih oblika turizma. Zatim prikazuje turizam u Norveškoj te neke statističke podatke. Nakon toga objašnjavaju se turističke atrakcije. U ovom dijelu objašnjena je podjela Norveške na turističke regije i najatraktivnije resurse pojedinih regija. Nakon toga objašnjava se polarna svjetlost. Time počinje i obrada teme ovoga rada, to jest opis turizma vezanoga uz polarnu svjetlost, opis najčešćih mjesta u kojima se pojavljuje te opis različitih dodatnih aktivnosti koje uz polarnu svjetlosti turistima upotpunjuju doživljaj. Na kraju prvog dijela rada je ukratko se objašnjava što će u budućnosti biti s turizmom vezanim uz polarnu svjetlost.

Istraživački dio sastavljen je od opisa metodologije istraživanja i rezultata istraživanja. U metodologiji rada prikazani su ciljevi i osnovni predmet samoga istraživanja. Istraživanje je provedeno putem *online* ankete koja je imala 20 pitanja u svrhu ostvarenja triju glavnih ciljeva rada. Zatim su prikupljeni podaci obrađeni i objašnjeni te grafički prikazani pod naslovnom Rezultati istraživanja.

Ključne riječi: turizam, specifični oblici turizma, polarna svjetlost, Norveška, dodatne aktivnosti uz polarnu svjetlost

UVOD

Norveška je nordijska država na samome vrhu Europe, točnije na njezinu sjeveru. Istraživanja su pokazala da su prvi ljudi na tom području živjeli nakon ledenoga doba prije otprilike 10000 godina. Bavili su se lovom, ribolovom i poljoprivredom. Vikinzi su u prve pohode i ekspedicije krenuli krajem osmoga stoljeća. Službeni je naziv države Kraljevina Norveška. Norvešku je ujedinio kralj Harald Hairfair oko 900. godine poslije Krista. Trenutni je norveški kralj Harald V. Norveška se nalazi se na zapadnome dijelu Skandinavskoga poluotoka, a graniči sa Švedskom na istoku, s Finskom i Rusijom na sjeveroistoku. Sjever je zemlje prekrasan, surov, na njemu se vidi da je istrošen vremenom, a poznat je po svjetskome fenomenu nazvanome *aurora borealis*. Istok i središnji dio manje su dramatični u odnosu na zapad zemlje i obalu isprekidanu uskim fjordovima koji sežu do dvjesto kilometara u unutrašnjost. Ovu državu nastanjuje nešto više od 5 milijuna stanovnika. Većina stanovništva živi u na južnome dijelu zemlje, a najveća je gustoća oko Osla, koji je glavni grad Norveške (N. W. Damm & Son, 2002). Mnogo ljudi u Hrvatskoj ne zna da se u Norveškoj može vidjeti polarna svjetlost koja je tamo najveća atrakcija uz norveške fjordove, stoga je to problem ovoga istraživanja. Norveška kao skandinavska zemlja ima mnogo turističkoga potencijala, od već spomenutih fjordova i polarne svjetlosti do planina, glečera i mogućnosti odvijanja brojnih aktivnosti na otvorenome. Pretpostavlja se da ljudi u Hrvatskoj znaju što je polarna svjetlost, ali malo manje znaju da je Norveška jedna od najboljih destinacija u kojoj se može promatrati ovaj svjetski fenomen. Postoji jako mnogo osmišljenih putovanja te različitih vrsta specifičnih oblika turizma vezanih uz polarnu svjetlost, kao što su, na primjer, promatranje polarne svjetlosti i sanjkanje sa sobovima, večera ispod polarne svjetlosti, lov na polarnu svjetlost s profesionalnim fotografima te još mnogo drugih ponuda. (<https://www.visitnorway.com/things-to-do/nature-attractions/northern-lights/>). Najviše posjetitelja dolazi iz bogatih i velikih zemalja poput Njemačke, SAD-a, Velike Britanije, mnogo je posjetitelja iz susjednih zemalja, a ima i mnogo dvodnevni izletnika iz Rusije, što govori da su destinacije u Norveškoj dosta skupe, ali i da usprkos tomu privlače brojne turiste. (Lopez, 2021).

Predmet je istraživanja ovoga rada u kojoj mjeri polarna svjetlost u Norveškoj privlači hrvatske turiste koji žele istražiti Norvešku te koje su dobi i spola ti turisti, kojega obrazovanje i iz kojega područja dolaze. Potrebno je istražiti na koje je načine polarna svjetlost uključena u turističku ponudu Norveške s obzirom na to da je s vremenom postala prvom i najvećom atrakcijom. Isto tako, treba proučiti koji broj hrvatskih turista odlazi u Norvešku primarno zbog polarne svjetlosti. Sljedeći je važan korak saznati zašto turisti iz Hrvatske odlaze u Norvešku, točnije u

koja mjesta ili zašto ne odlaze u Norvešku. Istražuje se koliko je Hrvata spremno otići u Norvešku da bi vidjeli polarnu svjetlost. Zaključno, plan je istražiti idu li ljudi u Norvešku zbog polarne svjetlosti ili zbog nekih drugih atrakcija.

Ovo istraživanje ima tri glavna cilja. Prvi je cilj saznati znaju li turisti iz Hrvatske da se polarna svjetlost može vidjeti u Norveškoj, odnosno u kojim se gradovima ili područjima može vidjeti. Drugi je cilj istražiti koliko je polarna svjetlost ili *aurora borealis* atraktivna za posjet Norveškoj, drugim riječima istražuje se je li polarna svjetlost mogući prvi motiv putovanja u Norvešku. Treći je cilj procijeniti koliko su novca turisti iz Hrvatske spremni izdvojiti za putovanje u Norvešku, prema godinama, obrazovanju i mjestu prebivališta.

U prvome dijelu rada opisan je teorijski dio u kojem su objašnjeni turizam Norveške i glavne norveške turističke atrakcije. Uz to opisani su gradovi koji prednjače u turizmu s polarnom svjetlošću i navedene su još dodatne aktivnosti koje se nude uz polarnu svjetlost. U drugome dijelu rada opisana je metodologija istraživanja, pojedinosti istraživanja i za kraj rezultati samoga istraživanja. Na kraju rada nalazi se zaključak te literatura.

1. Turizam i specifični oblici turizma

Turizam je vrlo složen pojam. Ima više definicija kojima se može opisati turizam. Valčić (2018) prema Gouldneru i suradnicima (2000) opisuje turizam kao skup pojava i odnosa proizašlih iz interakcije turista, davatelja usluga, država i lokalnih zajednica domaćina u procesu privlačenja i ugošćivanja turista i drugih posjetitelja (izletnika). Definicija govori kako su u turizam uključena četiri temeljna subjekta koja neizbježno dolaze u međusobni doticaj. (Čavlek, 2011) Danas je glavni cilj turizma zarada. Suprotno tome Čavlek (2011) prema Alfieru (1997) govori da turizam nije samo gospodarska aktivnost, već da turizam treba shvatiti kao aktivnost pomoću koje čovjek ostvaruje i unapređuje ljudske osobine općenito, osobine čovječnosti, humanosti, bilo u ljudskome svjetonazoru i spoznajama pojedinaca, bilo u ljudskome odnosu prema svijetu i prema prirodi. Sklopivši više definicija raznih autora, UNWTO je predložio opću definiciju koja je danas prihvaćena u većini zemalja. Prema toj definiciji turizam je: „Turizam uključuje aktivnosti proizašle iz putovanja i boravka osoba izvan njihove uobičajene sredine ne dulje od jedne godine radi odmora, poslovnoga putovanja i drugih razloga nevezanih uz aktivnosti za koje bi primili ikakvu naknadu u mjestu koje posjećuju”. Takva definicija daje neka osnovna obilježja turizma. Turizma nema bez putovanja i kretanja ljudi i njihova boravka u turističkim odredištima. Putovanje i boravak moraju se zbivati izvan uobičajene sredine. Turizam se temelji na dvosmjernome, odnosno kružnome putovanju i vremenski je određen. Svrha putovanja nikad nije stalni boravak u odabranoj destinaciji ili zapošljavanje u toj destinaciji, dakle, turisti u destinaciji troše i nikad ne privređuju (Čavlek, 2018). Turizam ima dvije vrste učinaka ili funkcija. Postoje ekonomske i neekonomske funkcije. Neekonomske su funkcije one koje se odnose na društvo i na pojedinca. To su zdravstvena, zabavna, kulturna, socijalna i politička funkcija. Zdravstvena, zabavna i kulturna funkcija imaju neposredno djelovanje na turiste, a socijalna i politička nisu izravno povezane s turistima, ali svakako u nekom pogledu imaju doticaj s turistima i djeluju na njih. Ekonomske funkcije su vrlo važne. Turizam potiče razvoj gotovo svih drugih gospodarskih grana. Turizam potiče razvitak nerazvijenih područja, utječe na platnu bilancu što je posebno dobro kod država s negativnom platnom bilancom, usklađuje robno-novčane odnose i jača vanjsko-trgovinske odnose. Jedna je od važnijih funkcija zapošljavanje jer turizam otvara mnoga nova radna mjesta za ljude koji traže posao (Bilen i Bučar). U današnje vrijeme najzastupljeniji je oblik turizma onaj masovni, ali iz dana u dan sve više ljudi okreće se specifičnim oblicima turizma. Valčić (2018) prema Vukoniću (2010) smatra da je masovni turizam oblik turizma u kojemu velik broj turista putuje organizirano, u paket-putovanju ili aranžmanima u organizaciji turoperatera, putničkih i turističkih agencija. Stoga

masovni turizam možemo definirati kao uniformiran, standardiziran, konfekcioniran, kvantitativan, ekspanzivan, ekstenzivan, etabliran, cijenom jeftin, relativno monostrukturiran, velik i orijentiran na godišnje odmore (Valčić, 2018, prema Jadrešić, 2000). Turizam je ogromna i velika industrija sastavljena od više različitih grana. Zbog kompleksnosti i zadiranja u mnogo drugih sektora te zbog već spomenutoga masovnog turizma, turizam ima veliki utjecaj na ekologiju. Uz dobro planiranje i dobro vođenu politiku taj utjecaj može se i treba minimizirati (Patterson, 2015).

Zbog individualnih želja svakoga pojedinca i zbog različitih motiva za putovanje masovni turizam gubi na značenju i turistička se ponuda okreće prema pojedincima. Pokušavaju se ostvariti želje svakoga turista, to jest posjetitelja te je fokus davatelja usluge isključivo na turistu pojedincu. Zbog toga se, kao što je već istaknuto, ponuda danas okreće specifičnim oblicima turizma. Najprije se kao suprotnost masovnomu turizmu pojavio alternativni turizam koji je kasnije zamijenjen turizmom održivoga razvoja. Krajem 1990-ih sve se više počinje koristiti termin specifični oblici turizma. Specifični se oblici turizma prema različitim stručnjacima nazivaju još selektivnim oblicima turizma, posebnim oblicima turizma, turizmom individue i drugim nazivima (Čavlek, 2011). Prema Čavleku (2011) pojam „specifični oblici turizma” može se definirati kao posebna skupina turističkih kretanja koja su uvjetovana određenim dominantnim turističkim motivom koji turističkoga potrošača pokreće na putovanje na destinaciju čija je turistička ponuda sadržajima prilagođena ostvarenju doživljaja vezanih uz dominantan interes odnosno motiv potrošača. U svakodnevnome životu sve se više susrećemo u specifičnoj turističkoj ponudi s ponudom novih sadržaja na destinacijama kako bi se davatelji turističkih usluga još više etablirali na tržištu (Čavlek, 2018). Na primjer, destinacije koje imaju mnogo *shopping* centara okreću se prema *shopping* turizmu, a destinacije s mnogo kulturnih spomenika i ustanova okreću se prema kulturnom turizmu. Čavlek (2011) je podijelila specifične oblike turizma na specifične oblike turizma zasnovane na prirodnom resursima i zasnovane na društvenim resursima. Specifični su oblici zasnovani na prirodnim resursima zdravstveni turizam, sportski turizam, nautički turizam, ekoturizam, seoski turizam, lovni i ribolovni turizam, naturizam, robinzonski turizam i drugi. Specifični su oblici turizma zasnovani na društvenim resursima kongresni turizam, kulturni turizam, gastronomski i enofilski turizam, turizam događaja, vjerski turizam, casino-turizam, turizam na umjetno stvorenim atrakcijama i drugi. Potražnja turista za specifičnim oblicima turizma leži u posebnim individualnim motivima pojedinca za zadovoljenje određenoga interesa, zanimanju vezanome uz hobije ili neke aktivnosti kojima se stječe znanje o europskoj povijesti ili arheologiji (Valčić prema Weiler i Hall, 1992). Takvo stajalište može se poduprijeti podacima

o rastu profinjene turističke potražnje povezane s usko profiliranim i visokokvalitetnim turističkim doživljajem. Sudjelovanjem u specifičnim oblicima turizma pojedinci ostvaruju željene vrijednosti. Stalno se formiraju nove vrste specifičnih oblika turizma, ali isto tako, iako mnogo rjeđe, one mogu nestati. Posljedice su stvaranja novih vrsta turizma rast potražnje i promjene interesa i motiva turista za pojedini oblik turizma. Jači razvoj nekog određenog specifičnog oblika turizma zasigurno će potaknuti razvoj nekih drugih specifičnih oblika turizma. Na primjer, kongresni turizam dominantan je specifični oblik turizma na nekoj destinaciji te on svojim razvojem pridonosi razvoju drugih specifičnih oblika turizma poput *shopping* turizma, izletničkoga turizma i hotelskoga turizma. Dobrobit specifičnih oblika turizma vidljiva je u više aspekata. Specifični oblici aktivno potiču razvoj standarda nužnih za zaštitu prirodnih i ostalih baštinskih resursa te povećavaju sigurnost samih turista na destinaciji. Tako se spajaju održivi razvoj i specifični oblici turizma te održivi razvoj pridonosi razvoju samih specifičnih oblika turizma. Specifični oblici turizma vrlo su važni za razvoj malog i srednjeg poduzetništva jer se velik dio nacionalne ekonomije temelji na njima. (Valčić, 2018). Tema je rada polarna svjetlost kao atrakcija u sklopu turističke ponude u Norveškoj. Turizam polarne svjetlosti specifični je oblik turizma koji se ubraja u specifične oblike turizma zasnovane na prirodnim resursima. Kao što je već spomenuto u radu, specifični oblici turizma svojim razvojem pridonose razvoju ostalih specifičnih oblika turizma. Tako i atrakcija poput polarne svjetlosti, koja privlači velik broj ljudi, pomaže razvoju drugih specifičnih oblika turizma. Temeljni je naglasak specifičnog oblika turizma pri promatranju ili lovu na polarnu svjetlost sama polarna svjetlost, međutim, ona dodatnim sadržajima, poput vožnje psećim zapregama, vožnje u saonicama vučenim sobovima ili ostalome, pomaže razvoju specifičnih oblika turizma pa dodatni sadržaji u turizmu polarne svjetlosti postaju temeljni motiv putovanja. Polarna svjetlost kao motiv vrlo je atraktivna zbog posebnosti pojave na određenim mjestima i u određeno vrijeme te zahtijeva nešto više sredstava i planiranja, razmišljanja o ponudi i potražnji da bi se zadovoljio temeljni, odnosno glavni motiv putovanja.

2. Turizam Norveške

Norveška je moderna zemlja koja je jedan od najvećih europskih izvoznika nafte i plina. Isto tako, glavni je proizvođač aluminija, ferosilicija, magnezija i jedan od najvećih proizvođača umjetnoga gnojiva. Norveška se uvelike oslanja na ribolov, koji je najvažnija vrsta izvozne industrije još od srednjega vijeka. Primarne industrije poput poljoprivrede, šumarstva, lova i već spomenutog ribolova iznimno su bitne jer pružaju radna mjesta i održavaju naseljenost u

udaljenim regijama. Udio turizma u Norveškoj činio je 2020. godine samo 4% ukupnog BDP-a zemlje (Lopez, 2021). Za turizam i njegov razvoj na području Skandinavije od najveće su važnosti prirodni atraktivni faktori pogotovo u Norveškoj gdje društveni faktori nemaju toliko značenje za turizam kao u Švedskoj i Finskoj. Norveška se ne oslanja na turizam i tek svaki sedmi čovjek radi u turizmu. Turizam je pretežito sezonski, s najvećim brojem posjetitelja u ljetnim mjesecima, ponajviše u srpnju. Ljeti dolazi triput više turista nego zimi (Curić i sur., 2013). Za vrijeme pandemije 2020. godine ostvareno je oko 1,4 milijuna dolazaka. Prije covid-19 pandemije Norveška je imala prosječno oko 5,2 milijuna dolazaka godišnje, a najbolja godina bila je 2017. s preko 6,2 milijuna dolazaka. (<https://www.worlddata.info/europe/norway/tourism.php>). Najviše međunarodnih posjetitelja dolazi iz susjednih, to jest skandinavskih zemalja (iz Švedske 25%, iz Danske 15%) i iz Njemačke 15% (Curić i sur., 2013), a osim njih dolaze i bogati turisti iz SAD-a i Velike Britanije, dok turisti iz Rusije dolaze na dvodnevne izlete (Lopez, 2021).

3. Turističke atrakcije Norveške

Norveška posjeduje mnoštvo prirodnih atrakcija i one su danas najvažnije za norveški turizam. Geomorfološke su atrakcije najrasprostranjenije, a najvažnije su fjordovi, zaljevi ledenjačkoga postanka sa strmim oblama i dubokim morem te planine. Klima je faktor koji se valorizira preko zimskoga sportsko-rekreacijskog turizma. Prirodni fenomeni poput polarnoga dana i polarne noći te polarne svjetlosti *aurore borealis* privlače turiste u sjevernije dijelove Norveške. Sve te atrakcije upotpunjene su različitim idejama i rješenjima do kojih su ljudi došli da bi se zaradilo na prirodnim fenomenima koje Norveška posjeduje pa su tako uređeni planinski putovi, vidikovci, napravljena su mjesta za fotografiranje pejzaža, organiziraju se vožnje kroz krajolike ili uz zaljeve, otvaraju se muzeji, grade se moderni gradovi, ali i predivni mali planinski gradići da se osjeti prava Norveška. Norveška se može podijeliti u tri turističke regije, Jugoistok, Sjever i Fjordovsku regiju (Curić i sur. 2013).

3.1. Jugoistok

Jugoistočna je regija najposjećenija regija, s najviše kulturno-povijesnih spomenika, muzeja, festivala i sportskih priredbi. Najveću posjećenost registrira glavni grad Oslo gdje se nalazi i istoimeni fjord. Oslo osim atraktivnoga krajolika obilježenoga poluotocima, otocima i brdsko-planinskim obilježjima obale, sadrži i najveći broj kulturno-povijesnih spomenika i muzeja. U gradu Kristiansandu, juzgogradno od Osla, održavaju se brojni festivali i manifestacije. U

unutrašnjosti regije nalazi se Lillehammer, gradić poznat po održanim Olimpijskim igrama 1994. godine (Curić i sur. 2013).

3.1.1. Oslo

Glavni grad Oslo mora biti na popisu najboljih norveških turističkih atrakcija. Nudi mnogo parkova, prostranih šetnica, muzeja, restorana s Michelinovim zvjezdicama, moderne je arhitekture i posjeduje još mnogo toga (<https://www.visitnorway.com/places-to-go/eastern-norway/oslo/>). Najposjećeniji je park skulptura Vigeland, koji se nalazi u parku Frogen, a sadrži životno djelo Gustava Vigelanda, točnije 650 njegovih skulptura napravljenih od bronce, granita i željeza. Osim parka skulptura u parku Frogen nalazi se mnogo zelenih površina za piknike uz različite rekreacijske sadržaje i najveće dječje igralište u Norveškoj. Odmah pokraj njega nalazi se muzej grada Osla. Važan je za povijest Vikinga muzej Vikingskipshuset u kojemu se čuvaju vikinški brodovi. Besplatno se može pogledati promjena kraljevske garde ispred Kraljevske palače. Vrijedna je spomena i ogromna gradska vijećnica koja je jedna od najpoznatijih gradskih znamenitosti. Krasi je fascinantno pročelje i još ljepša unutrašnjost. Osim toga, u gradu se nalaze Munchov muzej, Muzej Vikinga, Nacionalni muzej, Fram muzej, Norveški pomorski muzej i mnogi drugi (<https://www.planetware.com/tourist-attractions-oslo-n-osl-oslo.htm>).

3.1.2. Lillehammer

To je mali gradić u unutrašnjosti Norveške koji je u svijetu poznat od zimskih Olimpijskih igara 1994. godine. Danas je ovaj gradić središte zimskoga sportsko-rekreacijskoga turizma u Norveškoj i jedno je od najvećih zimovališta u Norveškoj. U gradu se mogu pronaći razni muzeji poput Norveškoga olimpijskog muzeja (<https://en.lillehammer.com/things-to-do/norwegian-olympic-museum-p631043>), Muzeja umjetnosti Lillehammer (<https://en.lillehammer.com/things-to-do/lillehammer-art-museum-p631093>), Maihaugen muzeja na otvorenome (<https://eng.maihaugen.no/>) te mnogo drugih muzeja. Znamenitosti od Olimpijskih igara iz 1994. godine i danas su atrakcije koje privlače ljude, a posebno je zanimljiva olimpijska staza za bob i sanjkanje koja je dostupna cijelo ljetno i jedina je u cijeloj Skandinaviji (<https://www.visitnorway.com/listings/lillehammer-olympic-bob-and-luge-track/6260/>).

3.1.3. Kristiansand

Kristiansand se nalazi na krajnjem jugu Norveške. Grad nema mnogo stanovnika, ali ima razne atrakcije, od muzeja, prirode, zoološkoga i botaničkog vrta pa sve do velikih festivala po kojima je grad i najpoznatiji (<https://en.visitorslandet.com/kristiansand/things-to-do/museums/>). Vest

– Agder – Muzej naziv je za skupinu muzeja kulturne baštine i povijesti. Jedan je od najpoznatijih među njima Muzej topova, koji se nalazi na mjestu gdje su Nijemci u Drugom svjetskom ratu organizirali obalnu obranu. Zatim je tamo muzejska luka, brod Hestmanden koji je jedini preostali ratni brod norveške mornarice iz oba svjetska rata te je samim time i jedinstveni spomenik i kulturna baština te Setesdalsbanen, željeznička pruga koja je i živući muzej s parnim lokomotivama i vagonima starim preko 100 godina (<https://www.vestagdermuseet.no/>). Kristiansand je poznat po mnogim festivalima zbog kojih u grad dolazi mnogo turista željni zabave i razonode. Palmesus je najveći glazbeni festival koji svake godine posjeti više od 40000 posjetitelja. Osim Palmesusa postoji desetak festivala koji se održavaju svake godine (<https://www.palmesus.com/>).

3.2. Fjordovska regija

Fjordovska regija najatraktivnija je regija s najviše turističkih atrakcija i druga je po posjećenosti iza Jugoistočne regije. Turističke atrakcije koje privlače turiste prirodne su atrakcije, geomorfološke i hidrogeografske. Najveća su atrakcija ove regije fjordovi kojih ima preko tisuću, a najposjećeniji i najpoznatiji su Sogne, Hardanger, Trondheim, Lyse, Geiranger i Nord. Navedeni fjordovi naseljeni su, a u nekima su smještena i velika gradska središta. To dodatno pomaže razvoju turizma u tim mjestima zbog razvijenije turističke infrastrukture neophodne za smještaj i boravaka turista. Strme planine, vodno bogatstvo i tok prirode formirale su mnogo vodopada od kojih je nekoliko vrlo dobro posjećenih, Voringfossen, Kjeragfossen, Latefossen i Steinsdalsfossen. U ovoj je regiji i najveći europski ledenjak Jostedalsbreen, koji je proglašen istoimenim nacionalnim parkom, a nalazi se između fjordova Sogne i Nord. U ovoj regiji nalazi se mnogo nacionalnih parkova, a vrijedi spomenuti najveći nacionalni park Hardangervidda u kojem je razvijeno planinarenje, ribolovni turizam i skijanje. Osim njega, i nacionalni park Jotunheimen, smješten na mjestu gdje se fjord Sogne najdublje uvukao u kopno, privlači planinare i ribiče. Od gradova najposjećeniji su Bergen (drugi najveći grad u Norveškoj), Trondheim (važna izvozna luka), Stavanger, Alesund (razvijen zimski sportsko-rekreacijski turizam) i Balestrand (glavno turističko središte na obali fjorda Sogne) (Curić i sur. 2013).

3.2.1. Geiranger fjord

Najveće su atrakcije poslije polarne svjetlosti fjordovi od kojih treba spomenuti Geiranger fjord. Geiranger fjord prva je atrakcija koju treba spomenuti kad se govori o Norveškoj i smatra se norveškim draguljem. Jedno je od najposjećenijih atrakcija u Norveškoj i od 2005. se nalazi na

UNESCO-vom popisu mjesta svjetske baštine. (<https://www.fjordnorway.com/en/destinations/geiranger>). Nalazi se na jugozapadu Norveške pokraj maloga sela Geiranger prema kojem je i dobio ime te se proteže kroz 15 kilometara. Ovo fantastično prirodno zdanje nastalo je kroz nekoliko ledenih doba kad su ledenjaci oblikovali duboke fjordove i velike planine (<https://www.visitnorway.com/places-to-go/fjord-norway/the-geirangerfjord/>). Tamo se nalazi i jezero koje uz strme planine pruža veličanstven pogled. Osim toga postoji i Geiranger Skywalk, na 1500 metara nadmorske visine, do kojeg se može i autom. Vrijedi pogledati i impresivne slapove od kojih se ističu Prosilac, Sedam sestara i Velo za mladence (<https://www.hurtigruten.co.uk/destinations/norway/inspiration/norwegian-fjords/the-geirangerfjord/>).

3.2.2. Sogne fjord

Osim Geiranger fjorda u Norveškoj, u blizini Osla i Bergena nalazi se najveći i najdublji norveški fjord koji se zove Sognefjord. Dugačak je oko 200 kilometra i nazivaju ga kraljem fjordova. Posebno su dojmivi prizori visokih planinskih vrhova, plavoga glečerskog leda, lijepih slapova i malih idiličnih fjordovskih sela koja su i posebna za ovo mjesto. Osim toga, ovaj fjord nudi i putovanje Flamskom željeznicom koja je jedna od najstrmijih u Europi i premošćuje visinsku razliku od 865 metara. Zatim se u blizini nalazi NP Jostedalbreen s istoimenim najvećim ledenjakom u Europi, NP Jotunheim na samom kraju Sognefjorda gdje se nalaze sobovi i još mnogo drugih atrakcija. (<https://www.fjordnorway.com/en/destinations/sognefjord>).

3.2.3. Kjerabolten

Kjerabolten je atrakcija vrijedna spomena unatoč tome što je to zapravo samo kamen koji se zaglavio između dviju stijena. Nalazi se na planini Kjerag, po kojoj je i dobio ime, na Lyse fjordu. Ta je lokacija nešto fizički zahtjevnija za posjetitelje jer zahtijeva šetnju laganom uzbrdicom otprilike tri sata u jednome smjeru, ali je vrlo zanimljiva planinarima i avanturistima jer nudi sve što prije nisu vidjeli. Osim što je fantastično mjesto za fotografiranje, često služi kao mjesto za ekstremne sportove poput *base jumpinga*. Lokaciji dodanu vrijednost daje i vodopad Kjeragfossen koji se nalazi u blizini i jedan je od najvećih vodopada na svijetu te Lyse fjord (<https://nordicpoint.net/norveska/top-atrakcije/kjeragbolten/>).

Slika 1: Kjerabolten

Izvor: Evendo, <https://evendo.com/no/en/product/guided-hike-to-kjerag-andkjeragbolten/305817-719496>.

3.2.4. NP Hardangervidda i Trolltunga

Hardangervidda je najveća planinska visoravan u sjevernoj Europi. To je velika površina koja izgleda kao nepregledno prostranstvo netaknutoga krajolika. NP Hardangervidda uključuje Hardanger fjord, vodopad Steinsdalsfossen, strmu planinu te močvarna područja (<https://www.norgesnasjonalparker.no/en/nationalparks/hardangervidda>). Trolltunga je litica koja se nalazi na planini Hardanger, na zapadu Norveške. Ta litica je jedino stvar između neba i jezera ispod i jedno je od mnogih predivnih mjesta na kojima se posjetitelji slikaju. Litica je duga oko 700 metara, a put do nje je dosta zahtjevan i dug. (<https://www.fjordnorway.com/en/destinations/trolltunga>). Iskusni planinari imaju određene dio u godini kada mogu ići samostalno, ali i u tom slučaju se preporuča planinarenje s vodičem. Ostatak godine je obavezan vodič i bez njega se ne može do litice. Put traje otprilike između osam do dvanaest sati i na internet stranicama je točno propisana potrebna oprema. (<https://www.visitnorway.com/places-to-go/fjord-norway/the-hardangerfjord-region/hiking-to-trolltunga/>).

Slika 2: Trolltunga

Izvor: Norrona Hvitserk. Hike Trolltunga, Preikestolen and Kjerag.

<https://hvitserk.norrona.com/en/norwegian-fjords/hike-trolltungapreikestolen-and-kjerag/>

3.2.5. Ostali fjordovi

Trondheim fjord, Lyse fjord i Nord fjord su preostali veći i posjećeniji fjordovi. Trondheim fjord se nalazi na samom sjeveru regije i treći je najveći fjord u Norveškoj. Proteže se oko 130 kilometara u unutrašnjost te se smatra prirodnom granicom sjeverne i južne Norveške (<https://www.britannica.com/place/Trondheims-Fjord>).

Lyse fjord se smjestio na jugu regije, nešto dalje od grada Stavangera. To mu je veliki dodatni element jer se većina fjordova nalazi u unutrašnjosti te daleko od većih gradova. Preikestolen se nalazi na Lyse fjordu i jedna je od najpoznatijih planinarskih staza s više od 300000 planinara koji posjećuju stijenu svake godine. Osim Preikestolena, na Lyse fjordu se može pronaći vidikovac Kjeragbolten te vodopad Kjerafossen (<https://www.forbes.com/sites/davidnikel/2022/02/21/5-reasons-to-visit-norways-spectacular-lysefjord/?sh=2298a57e5f92>).

Nord fjord nalazi se u blizini Sogne fjorda i Geiranger fjorda. Nord fjord najpoznatiji je po fjordskom konju, norveškomu nacionalnom konju koji je specifičan baš za to područje. Isto tako, ovo područje ima mnogo slikovitih pješačkih staza te se posjetitelji mogu popeti na najveću morsku liticu u Europi zvanu Hornelen (<https://www.visitnorway.com/places-to-go/fjord-norway/nordfjord/>).

Slika 3: Hornelen

Izvor: Nordfjord. Mt. Hornelen. <https://www.nordfjord.no/en/book/to-do/1821850/mt-hornelen/showdetails>

3.2.6. Vodopadi

Voringfossen, Kjeragfossen, Latefossen i Steinsdalsfossen najpoznatiji su i najposjećeniji vodopadi u Norveškoj. Voringfossen je vodopad koji se nalazi blizu Bergena, drugoga najvećeg grada u Norveškoj. Do njega se vrlo se lako dolazi, ima veliki parking, kafiće, suvenirnice, restorane te novoizgrađeni stepenasti most s kojega se može bolje razgledati krajolik. Voringfossen je vodopad u Norveškoj koji najviše fotografiraju, svojim atributima privlači oko 650000 turista godišnje (<https://www.europeanwaterfalls.com/waterfalls/voringsfossen/>).

Kjeragfossen se nalazi u blizini poznate turističke lokacije Kjeragboltena, točnije kamena zaglavljenoj između dviju stijena. Udaljeni su 6 kilometara hodanja uzbrdo, ali se vodopad visok više od 700 metara može vidjeti i ako se plovi trajektom po Lyse fjordu (<https://www.europeanwaterfalls.com/waterfalls/kjeragfossen/>).

Latefossen je uz Voringfossen jedan od najposjećenijih vodopada, a velika mu je prednost ta što se do njega lako dođe. Uz vodopad se nalazi parkiralište na kojemu su povremeno velike gužve. Kad prolaze drevnim lučkim mostom, automobili će se vjerojatno dobro namočiti. U blizini se nalaze Voringfossen i Steinsdalsfossen te poznata planinarska staza do Trolltungea. (<https://www.europeanwaterfalls.com/waterfalls/latefossen/?lang=nl>).

Steinsdalsfossen je vodopad koji je najbliže Bergenu te je vidljiv i sa same ceste koja vodi prema tom gradu. Veliko parkiralište nalazi se ispred vodopada koji je najmanji od navedenih četiriju, ali ništa manje spektakularan (<https://www.europeanwaterfalls.com/waterfalls/steinsdalsfossen/>).

3.2.7. Bergen

Drugi je najveći grad u Norveškoj koji je smješten u samom središtu Fjordovske regije te se naziva srcem norveških fjordova. Savršena kombinacija kulture, prirode i urbanoga načina života čini Bergen europskim gradom kulture te gradom svjetske baštine UNESCO-a. Grad nudi veliki izbor koncerata, međunarodnih festivala i muzeja svih vrsta. Poznat je i po filharmonijskome orkestru koji je najstariji u Europi i jedan od najstarijih na svijetu (<https://en.visitbergen.com/>). Staro šareno Hanzeatsko pristanište Bryggen (mjesto svjetske baštine UNESCO-a) jedno je od najpopularnijih turističkih gradskih atrakcija. Danas postoji oko 60 kuća koje su obnovljene prema izvornim oblicima i principima gradnje te predstavljaju ostatke te urbane strukture (Kladarin i sur., 2021). Uske ulice, stare šarene drvene kuće, restorani, kafići, suvenirnice i Muzej Bryggena s arheološkim ostacima starijih građevina ove četvrti čine poznatu turističku atrakciju. Žičara Floyen, s preko milijun posjetitelja godišnje, ubraja se u najposjećenije turističke atrakcije u Bergenu. Žičara vodi na planinu Floyen i pruža fantastičan pogled na grad i fjord. Ostale su poznate atrakcije Muzej staroga Bergena, KODE muzej koji se sastoji od četiriju lokacija u centru Bergena i Bergenhus utvrda (<https://www.planetware.com/tourist-attractions-/bergen-n-hrd-berg.htm>).

Slika 4: Bryggen

Izvor: GoFjords. Bryggen in Bergen-a big piece of history in a small place.

<https://gofjords.com/inspiration/norway/bryggen-in-bergen-a-big-piece-of-history-in-a-small-place.Ie632BgkCcDLCTNSwAw5>

3.2.8. Trondheim

Trondheim je grad koji se nalazi na samom sjeveru regije. Treći je grad po veličini i važna izvozna luka Norveške. Trondheim fjord u samoj je blizini te je jedna od najvećih atrakcija. Za vrijeme Vikinga bio je glavni grad. Veće su atrakcije grada razni muzeji, katedrala Nidaros, stari gradski most te mnogo drugih svjetovnih i sakralnih spomenika

(<https://hr.topworldtraveling.com/articles/travel-guides/15-best-things-to-do-in-trondheim-norway.html>).

3.3. Regija Sjever

Regija Sjever ima manje turističkih atrakcija za razliku od ostalih regija. Specifičnost ove regije leži u dvama prirodnim fenomenima, polarnoj noći i danu te polarnoj svjetlosti ili *aurori borealis*. Skoro u cijeloj regiji mogu se vidjeti i doživjeti ti isti fenomeni. Unatoč što u nju dolazi najmanji broj turista od svih triju regija, i domaćih i međunarodnih, u ovu regiju tijekom zimskih mjeseci ipak dolazi velik broj turista vidjeti prirodni fenomen polarne svjetlosti. Većina mjesta fokusirana je na valorizaciju polarne svjetlost kroz razne dodatne sadržaje, ali postoje i ostale atrakcije ove regije koje privlače dosta pozornosti turista. Jedna od njih je na sjeveru zemlje gdje nalazi se Sjeverni rt ili takozvani Nordkapp koji je najsjevernija točka europskog kontinenta. U blizini se nalazi Hammerfest koji je najsjeverniji grad u Europi. Najpoznatije je odredište za promatranje polarne svjetlosti i lov na polarnu svjetlost grad Tromso koji se naziva „Parizom sjevera”. Osim toga, ova regija oko Lofotskog otočja ima vrlo dobro razvijen ribolovni turizam, a osim toga razvijen je i ekoturizam zahvaljujući kolonijama kitova koje se vrlo često mogu vidjeti u okolnim morskim vodama. (Curić i sur. 2013.) (<https://www.visitnorway.com/things-to-do/nature-attractions/northern-lights/>).

4. *Aurora borealis* ili polarna svjetlost

Aurora borealis prirodni je fenomen vidljiv samo i isključivo u sjevernome polarnom krugu. Države poput Kanade, Rusije, SAD-a i skandinavskih država nekim su svojim dijelovima u polarnome krugu i tamo je moguće vidjeti polarnu svjetlost. Moguće je da će se polarna svjetlost pojaviti iznad cijele površine Islanda i Grenlanda i na sjevernom polu. *Aurora borealis* veliki je festival svjetla koji se sastoji od solarnog vjetra i čestica koji se pojavljuju kao zavjese u smjeru zapada. Oblikovana je magnetskim poljem Zemlje, a svjetla su podložna promjeni te se konstantno mijenjaju (<https://www.victoriafalls-guide.net/7-wonders-of-the-world.html>). Polarna svjetlost ubraja se u sedam prirodnih svjetskih čuda uz još neke nevjerovatne prirodne atrakcije kao što su Viktorijini slapovi u Africi i Veliki koraljni greben u Australiji.

5. Polarna svjetlost u Norveškoj

Norveška je jedna od zemalja koje vrlo dobro uklapaju prirodni fenomen polarne svjetlosti u svoj turizam. Polarna svjetlost najveća je prirodna atrakcija Norveške, zemlje koja je bogata

raznim prirodnim atrakcijama poput ranije spomenutih fjordova ili slapova. Polarnu svjetlost ili *auroru borealis* moguće je vidjeti iz mnogo gradova, sela i područja unutar Norveške zbog položaja unutar polarnoga kruga. Geografskim rječnikom polarna svjetlost može se vidjeti unutar polarnoga kruga gdje se nalazi polovica površine Norveške.

Polarna svjetlost pri vrhu je razloga posjete Norveškoj te sve više Norvežana uvažava polarnu svjetlost. Grade se hoteli i hosteli s pogledom u mračna prostranstva gdje su veće mogućnosti da se vidi polarna svjetlost. Otvaraju se restorani, kafići i suvenirnice povezani s polarnom svjetlosti, organiziraju se večere s pogledom na polarnu svjetlost, različite zabave u kafićima i klubovima, organiziraju se različite turističke ture s mnoštvom popratnih sadržaja i raznim aktivnostima sve s ciljem povećanja atraktivnosti prostora koji nema velik broj posjetitelja. Ljeti kad je u polarnom krugu polarni dan, polarna svjetlost teško se može primijetiti. Zato je najbolje posjetiti Norvešku i mjesta polarne svjetlosti od rujna do travnja kad traje polarna noć. Polarna svjetlost dovoljno je atraktivna da se smatra turističkom atrakcijom i da privuče turiste koji traže različite specifične oblike zabave poput lova na polarnu svjetlost ili promatranja polarne svjetlosti, dok su sve ostale dodatne aktivnosti dopuna drukčijim i zanimljivim pristupima lovu na polarnu svjetlost i promatranju polarne svjetlosti.

Ističu se gradovi Tromsø, Kirkenes, područje Nordkappa i najsjeverniji gradovi Norveške te arhipelag Svalbard. Ostala popularna područja poput Vesterålena, Bodea i Lofotskog otočja prepuna su posjetitelja koji uživo žele vidjeti polarnu svjetlost i uživati u prirodnome svjetlosnom vatrometu. (<https://www.norway-lights.com/>).

Slika 5: Polarna svjetlost

Izvor: Visit Tromsø, <https://www.visittromso.no/northern-lights>

5.1. Tromsø

Tromsø je glavni grad Arktika, a naziva se još „Parizom sjevera”. Okružen je fjordovima, planinama, otocima i savršeno je mjesto za promatranje polarne svjetlosti. Godine 1928. tamo

je izgrađena zvjezdarnica za promatranje polarne svjetlosti uz potporu zaklade Rockefeller i Norveškoga polarnog instituta (<https://www.britannica.com/place/Tromso>). Osim što je na savršenom mjestu i što je glavno odredište za turiste koji traže polarnu svjetlost, nudi razne znamenitosti i aktivnosti te razne druge aktivnosti poput promatranja kitova ili vožnje na sanjkama s haskijima. U gradu se nalazi muzej Tromsø u kojem su izložene slike i predmeti iz života autohtonog naroda Sami koji ima poseban jezik, kulturu i način života. Sljedeći je muzej Polarni muzej koji dočarava život u Tromsøu nekad kada su stanovnici lovili kitove i tuljane. Tamo se nalaze i predmeti s ekspedicija na kojima su otkriveni južni i sjeverni pol. Voditelj tih ekspedicija Roald Amundsen iskazana je počast postavljanjem nekoliko bista i statua u gradu. Najveća je znamenitost grada Arktička katedrala ili formalno crkva Tromsdalena. To je lokalna crkva, ali je zbog specifičnoga izgleda i naziva vrlo atraktivna. Polaria je kompleks koji sadrži arktički akvarij, izložbe, kino i suvenirnicu te pruža istinsko arktičko iskustvo. Kao i Polaria i botanički vrt vrijedan je posjeta zbog posebnih arktičkih i alpskih biljki koje se ne mogu se pronaći u nekom drugom botaničkom vrtu (<https://nordicpoint.net/norveska/regije-i-gradovi/tromso/>).

5.2. Svalbard

Svalbard je skupina otoka koja se nalazi u Arktičkom oceanu, između Norveške i sjevernoga pola. Najveći su otoci Spitsbergen, Sjeveroistočna zemlja, Edge i Barents. To je područje gospodarski vrlo značajno zbog zaliha ruda, nafte i plina. Naziva se još i arktičkom pustinjom zbog ekstremnih zimskih uvjeta koji tamo vladaju. Sam naziv Svalbard znači „hladna obala” zbog temperatura koje se zimi spuštaju i do minus 40 stupnjeva celzijusa. U tome arhipelagu nalazi se svalbardsko globalno skladište sjemena gdje se čuvaju različite sorte biljaka u svrhu zaštite u slučaju njihova nestanka. Svalbard je najsjevernije naseljeno područje i vrlo lako je moguće da će se tamo vidjeti polarna svjetlost. Jedina su poteškoća ekstremno teški uvjeti prijevoza koji otežavaju dolazak turista (<https://nordicpoint.net/norveska/regije-i-gradovi/svalbard/>). Avioni lete linijama svakodnevno iz Tromsa prema Longyearbyenu, administrativnom centru Svalbarda, dok su do Ny-Alesunda rjeđi lokalni letovi. Na Svalbard godišnje stiže oko 25 kruzera s otprilike 15000 do 20000 turista. Ovdje postoje brojne mogućnosti za turizam i paketi poput lova na polarnu svjetlost na psećim zapregama ili motornim sanjkama i slično, ali budući da je arhipelag dom polarnim medvjedima, treba paziti gdje se kretati i loviti polarnu svjetlost. Osim polarnoga medvjeda može se vidjeti polarna lisica i svalbardski sob te morževi i razne vrste kitova (Norway, 2002).

5.3. Kirkenes

Kirkenes je grad na krajnjemu sjeveroistočnom dijelu Norveške. Tamo su stanovali istočni Sami i taj je dio zadnje priključen Norveškoj. Najbliži je grad rusko-norveške granice te ima izlaz na Barentsovo more. Grad ima Grenselandmuseet ili muzej graničnoga područja u kojemu se prikazuje povijest rata i mira uz norveško-rusku granicu, izložbe o narodu Sami i povijest rudarstva na tome području. Važna je atrakcija i hotel Snow Hotel of Norway koji je cijeli od leda i snijega i svake se godine gradi ispočetka. Budući da je daleko na sjeveru i duboko u arktičkom krugu, moguće je vidjeti polarnu svjetlost. Polarna svjetlost jedna je od najvećih atrakcija ovoga grada (<https://nordnorge.com/en/destinasjon/kirkenes/>). U Kirkenesu se kao i u ostalim destinacijama za lov na polarnu svjetlost organiziraju aktivnosti povezane s promatranjem svjetlosti. Kirkenes je poznat po lovu na velike rakove i to je također aktivnost povezana s promatranjem polarne svjetlosti, a ostale su aktivnosti lov na polarnu svjetlost motornim sanjkama i psećim zapregama kao i u svim drugim mjestima u kojima se organizira promatranje polarne svjetlosti. (<https://www.visitkirkenes.no/>).

5.4. Nordkapp

Nordkapp ili The North Cape zadnji je i najsjeverniji dio norveškoga kopna. To je općina koja je dobila ime po rtu Nordkap ili Sjevernome rtu koji se smatra najsjevernijom točkom Europe. Zapravo je najsjevernija točka poluotok Knivskjellodden, koji je oko 1400 kilometara sjevernije od rta Nordkap. Sam taj rt Nordkap godišnje posjeti preko 200.000 turista. Zanimljivo je da se grad nalazi na litici na visini od 300 metara. Tamošnje je stanovništvo 90 posto narod Sami. Upoznavanje njihove kulture i njih samih može biti vrlo zanimljivo zbog načina njihova života i njihova jezika. Ovo područje nudi pravu arktičku prirodu i spektakularne krajolike, a osim toga vrijedno je posjetiti Nordkapp muzej i turistički centar Nordkapphallen.

Kirkeporten ili „crkvena vrata” pravo su geološko čudo i pružaju nevjerojatan pogled na polarnu svjetlost kad se pogodi pravi trenutak, moguće je uloviti najbolju sliku života. Nordkapp je kao najsjevernija točka Europe, odlično mjesto za promatranje polarne svjetlosti, a možete voziti ATV ili motorne sanjke, baviti se ekoturizmom ili lovnim i ribolovnim turizmom (<https://nordicpoint.net/norveska/regije-i-gradovi/nordkapp/>).

Slika 6: Kirkeporten

Izvor: DestiMap, <https://www.destimap.com/index.php?act=attraction&a=Kirkeporten-inSkarsvag%2C-Nordkapp-Municipality%2C-Norway>

5.5. Lofotsko otočje

To je arhipelag koji se nalazi nešto južnije od Tromsa, unutar polarnoga kruga. Unatoč položaju zbog tople golfske struje ovo područje klimatski je potpuno drukčije od drugih područja na istoj geografskoj širini. Lofotsko otočje prepuno je malih ribarskih sela s tradicionalnim kabinama u kojima se može i odsjesti. Popularno je odredište zbog specifičnih oblika turizma, od lova na polarnu svjetlost, preko ekoturizma, ribolovnoga turizma i planinarenja do kupanja. Isto tako, popularno je zbog nevjerojatne prirode, visokih planina te bijelih pješčanih plaža te može zadovoljiti potrebe svakoga pojedinca. Ovo se mjesto nekad fokusiralo isključivo na izvoz bakalara i drugih riba, a danas je važno turističko središte u Norveškoj. Oko Lofotskog otočja mogu se vidjeti kolonije kitova pa je promatranje kitova jedna od većih atrakcija ovoga područja (<https://nordicpoint.net/norveska/regije-i-gradovi/lofoti/>). Uz sve navedene prednosti i ljepote zbog svojega položaja Lofotsko otočje vrlo je dobro mjesto za promatranje polarne svjetlosti.

6. Dodatni turistički sadržaji vezani uz polarnu svjetlost

Polarna svjetlost glavna je atrakcija norveškoga turizma, a sve se ostale aktivnosti nude uz lov na polarnu svjetlost ili fotografiranje polarne svjetlosti. Neke su od najpopularnijih dodatnih aktivnosti promatranje kitova, safari motornim sanjkama ili lov na polarnu svjetlost motornim sanjkama, sanjkanje sa psima, pećanje, planinarenje i zimski sportovi.

6.1. Promatranje kitova i polarna svjetlost

Promatranje kitova, „whale safari” ili ekoturizam vrlo su uobičajeni turistički paketi koji se nude uz promatranje polarne svjetlosti. Promatranje, prvenstveno kitova ali i ostalih morskih životinja, pod bojama polarne svjetlosti jedinstven je doživljaj. Ova aktivnost nudi se najčešće u Tromsu, Vesterålen i Andenesu, a pogotovo je razvijena na Lofotskom otočju. Cijena je ove aktivnosti u paketu s pogledom na polarnu svjetlost minimalno 2000 eura, a možda i više ovisno o brodu, turi, kabini i dužini putovanja (<https://www.visitnorway.com/things-to-do/outdoor-activities/wildlife-safaris/>).

6.2. Motorne sanjke

Motorne sanjke jedno je od najčešćih sredstava kretanja na turističkim turama po Norveškoj i vrlo su popularne turistima. Ture se dijele na safari motornim sanjkama i lov na polarnu svjetlost motornim sanjkama. Ture vas vode snježnim putovima kroz zaleđene fjordove, planine, jezera, mračne borove šume gdje se povećava mogućnost da se vidi polarna svjetlost.

Svaki grad ima drukčije ture, ali sve uključuju noćne vožnje s pratnjom profesionalaca da se upozna divljina i priroda pod svjetlima s neba. Tromsø je glavno središte turizma polarne svjetlosti, prvi u svim dodatnim aktivnostima. Većinom su to mjesta izvan samoga grada gdje su savršeni uvjeti za vožnju motornim sanjkama (<https://blog.manawa.com/en/outdoor-activities/snow-activities/snowmobiling-in-tromso-all-you-need-to-know/>). Osim Tromsa, Kirkenes je vrlo dobra lokacija zbog impozantne tundre i fjordova te je uz bok Tromsu kao najbolja destinacija za putovanja motornim sanjkama (<https://www.norway-lights.com/destinations/kirkenes/6149476bd66ca550f38cbb6c/>). Cijene paketa kreću se od 200 eura po osobi pa navise ovisno o motornim sanjkama, putovanju i drugim detaljima.

6.3. Sanjkanje sa psima

Sanjkanje sa psima ili vožnja psećim zapregama autohtona je za narod Sami koji se koristio psećim zapregama kao glavnim oblikom prijevoza u arktičkom krugu za neke druge potrebe osim turizma kao što su lov, prijevoz drva i slično. Sanjkanje sa psima vrlo je zanimljivo putovanje zbog specifične opreme, odjeće i načina prijevoza kroz snježne putove, glečere i planine. Takva mračna područja gdje se psi mogu kretati savršena su za lov na polarnu svjetlost. Putovanja se dijele na upravljanje psima ili vožnju u zapregama dok profesionalac njima upravlja. Najčešća su mjesta s ovim autohtonim putovanjem Røros, Tromsø, Alta i Kirkenes, dok je u arhipelagu Svalbard to i jedina mogućnost putovanja osim onoga motornim sanjkama. Razna druga arktička mjesta isto tako nude ovu aktivnost. Cijene se kreću od 150 eura nadalje

ovisno o duljini putovanja i dodatnim željama turista (<https://www.visitnorway.com/things-to-do/outdoor-activities/dog-sledding/>).

6.4. Ribolov i lov

Ribolovni turizam jedan je od razvijenih oblika turizma u Norveškoj. Duga i impresivna obala, mnogo jezera te preko 400 rijeka privlače velik broj strastvenih ribiča iz cijeloga svijeta (<https://www.novasol.hr/smjestaj/norveska/ribolov-u-norveskoj>). Ribolov je drugi najveći izvor prihoda nacionalne ekonomije nakon nafte i plina. Cjelodnevne ture pecanja s turistima postale su vrlo uobičajene, a uz noćni se povratak ili noćenje u šatorima promatra polarna svjetlost. Turistima se nudi i pecanje u slatkim i slanim vodama, a najprimamljivije je noćno pecanje ispod polarne svjetlosti. Ribe koje se najviše love jesu haringe, srdele, lososi, bakalar te školjke i škampi (<https://naputovanje.net/Norve%C5%A1ka>). Aktivnost ribolova zahtijeva ribolovnu dozvolu za određeno more, jezero ili rijeku u kojoj se peca. Uz to potrebno je da uz turiste budu i vodiči ribiči kojima su poznata mjesta na kojima se može pecati, ali i uživati u polarnoj svjetlosti (<https://www.visitnorway.com/things-to-do/outdoor-activities/fishing/>).

7. Budućnost polarne svjetlosti

Globalno zatopljenje u punom je zamahu i upitno je koliko će ljudska vrsta opstati, hoće li to biti 200, 300 ili nešto više ili manje godina. Ljudi se ne brinu dovoljno o planetu. Uništavanje planeta i ljudi neće utjecati na polarnu svjetlost zbog dušika i kisika koji čine 99% atmosfere i u dodiru s ionima sunčevoga vjetera formiraju polarnu svjetlost. Globalno zatopljenje neće direktno utjecati na polarnu svjetlost nastanak različitih oblaka zaklanjati samu polarnu svjetlost (<https://grapevine.is/mag/articles/2019/05/10/ask-a-physical-chemist-will-long-term-climate-change-affect-the-northern-lights/>).

Polarna svjetlost može biti slabije vidljiva ovisno o trenutku solarnoga ciklusa u kojem smo trenutno. Solarni ciklus zračenje je magnetske aktivnosti te je za polarnu svjetlost važno u kojemu se stadiju solarnoga ciklusa nalazimo. Taj ciklus obično traje jedanaest godina, ali može se dogoditi da traje i do četrnaest godina. Posljednji solarni maksimum dogodio se 2014. godine, a sljedeći se predviđa za 2025. godinu. Te 2025. godine vidljivost *aurore* trebala bi biti najveća te bi turizam polarne svjetlosti mogao porasti i biti na najvišem nivou u jedanaest godina. Zadnji solarni minimum bio je 2019. godine, a kad će biti sljedeći, znanstvenici još nisu odredili. Solarni minimum ne znači da polarna svjetlost neće biti vidljiva, već će samo biti bitnije na kojem mjestu tražiti polarnu svjetlost (<https://www.theaurorazone.com/about-the-aurora/are-the-northern-lights-going-to-disappear>).

8. ISTRAŽIVANJE O ZAINTERESIRANOSTI ZA POLARNU SVJETLOST, FINANCIJSKOJ SPREMNOSTI ZA PROMATRANJE I ZNANJU O POLARNOJ SVJETLOSTI U NORVEŠKOJ

Istraživanje je provedeno u sklopu izrade završnoga rada. Provedeno je u Hrvatskoj i vezano je uz znanje o polarnoj svjetlosti i Norveškoj. Isto tako, istraživanje je provedeno internetskim putem preko Google obrasca. Obuhvaćeni su ispitanici iz nekoliko županija, iz više dobnih skupina te raznih platnih razreda.

8.1. Metodologija istraživanja

Ovo istraživanje ima tri glavna cilja. Prvi je cilj saznati znaju li turisti iz Hrvatske da se polarna svjetlost može vidjeti u Norveškoj, točnije u kojim se gradovima ili područjima može vidjeti. Drugi je cilj istražiti koliko je polarna svjetlost ili *aurora borealis* atraktivna za posjet Norveškoj, odnosno, istražuje se je li polarna svjetlost glavni motiv putovanja u Norvešku. Treći je cilj procijeniti koliko su turisti iz Hrvatske spremni izdvojiti na putovanje u Norvešku, prema godinama, obrazovanju i mjestu prebivališta.

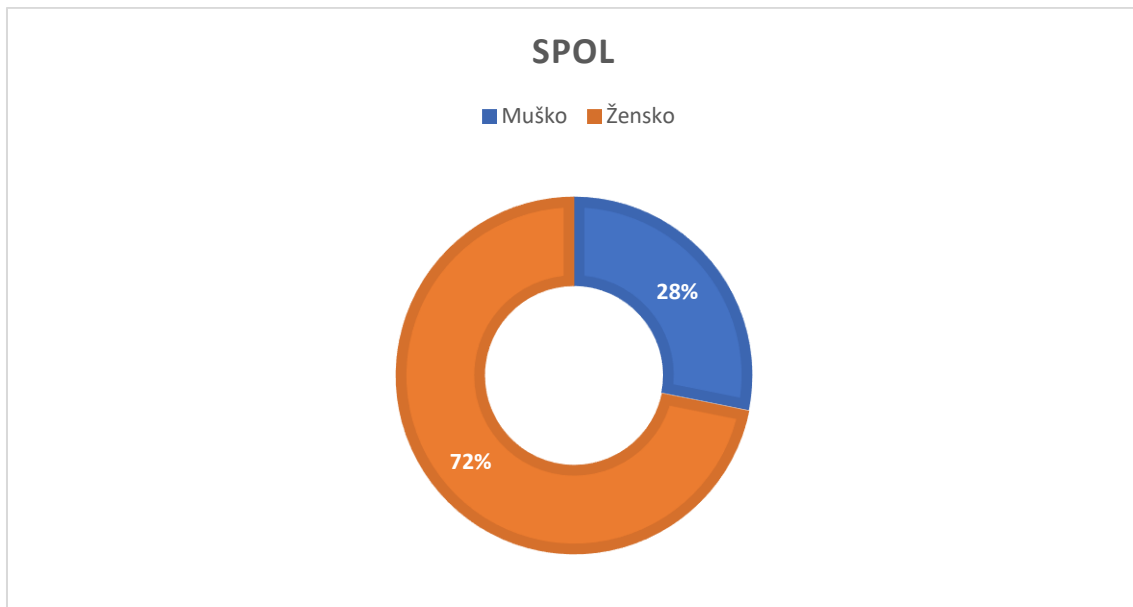
Ovo istraživanje jednokratno je anonimno istraživanje. Podaci su prikupljeni kvantitativnom metodom. Ovo empirijsko istraživanje provedeno je putem interneta, točnije anonimnog anketnog upitnika, zbog brzine i jednostavnosti prikupljanja podataka i lakše dostupnosti i pristupa ispitanicima. Prikupljanje podataka provedeno je putem interneta radi uključivanja većega broja ispitanika. Anonimni upitnik sastavljen je u Google obrascima i ima 20 pitanja. Pitanja postavljena u upitniku vezana su uz ciljeve i temu istraživačkoga rada. Odabrani uzorak je namjerni online uzorak. Broj je ispitanika u istraživanju 103.

Pitanja koja se nalaze u upitniku podijeljena su na pitanja vezana za karakteristike uzorka, dok je drugi dio vezan za temu istraživanja. Pitanja vezana za karakteristike uzorka jesu: *Kojega ste spola?*, *Koliko imate godina?*, *Gdje živite?*, *Završeno obrazovanje?*, *Zanimanje?* i *Koliki su vaši mjesečni prihodi?*. Pitanja vezana za temu istraživanja bila su: *Na koje vas zemlje podsjeća ova fotografija?*, *Što se nalazi na slici?*, *Jeste li znali da se aurora borealis pojavljuje u Norveškoj?*, *Za koja ste mjesta čuli u Norveškoj, a da se u njima pojavljuje polarna svjetlost?*, *Želite li vidjeti polarnu svjetlost uživo?*, *Koliko vam na ljestvici od 1 do 5 ovaj svjetski fenomen atraktivan da posjetite Norvešku?* i *Koliko biste novca izdvojili da odete u Norvešku vidjeti polarnu svjetlost?*.

8.2. Karakteristike uzorka

U istraživanju su sudjelovala 103 ispitanika, od kojih je 74 (72%) žena i 29 (28%) muškaraca.

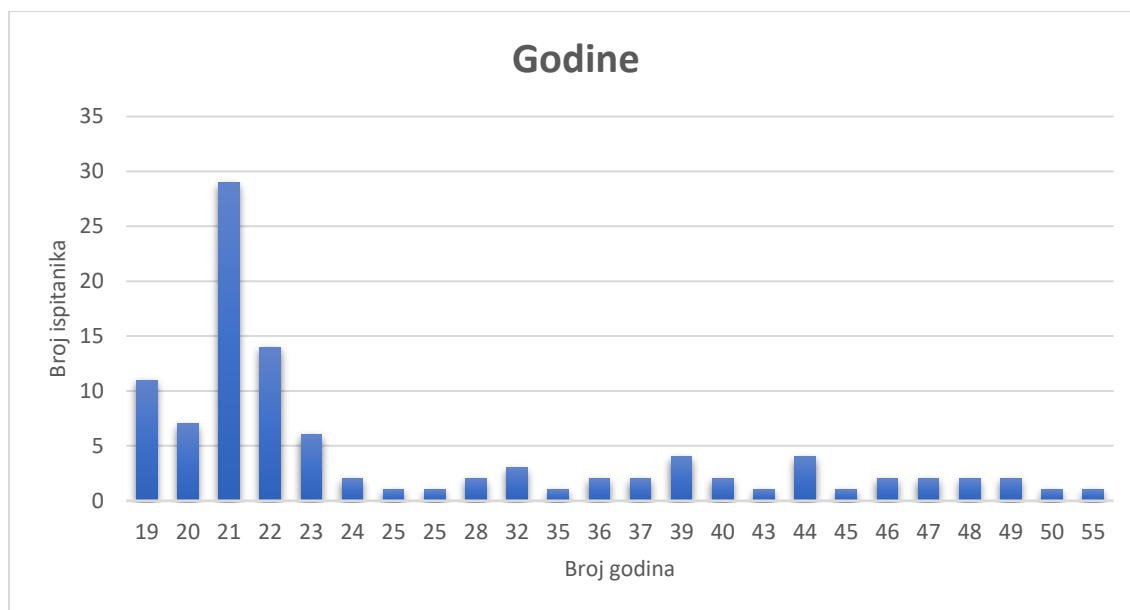
Grafikon 1: Spol ispitanika

Izvor: izradio autor

U istraživanju od 103 ispitanika najviše ih ima 21 godinu (29), zatim 22 godine (14), pa 19 godina (11). Od ostalih ističu se ispitanici od 20 godina (7), 23 godine (6), 39 godina (4) i 44 godine (4). 3 ispitanika imaju 32 godine, a po 2 ispitanika imaju 24, 28, 36, 37, 40, 46, 47, 48 i 49 godina. Po jedan ispitanik ima 25, 26, 35, 43, 45, 50 i 55 godina.

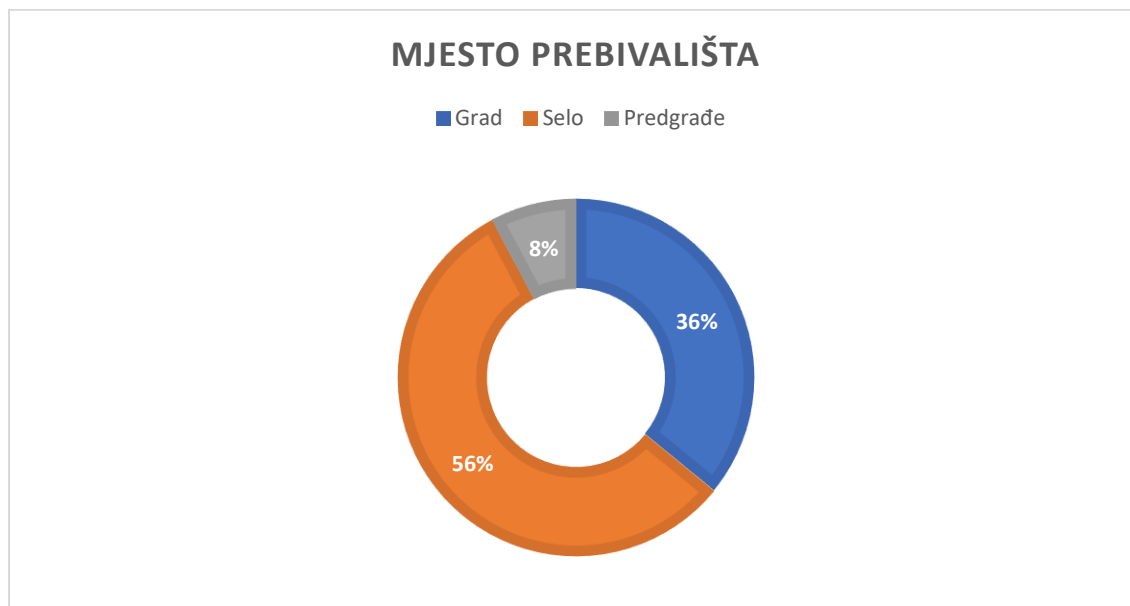
Grafikon 2: Godine ispitanika

Izvor: izradio autor

U istraživanju je sudjelovalo najviše ispitanika koji žive na selu (58), zatim u gradu (37) i najmanje njih živi u predgrađu (8)

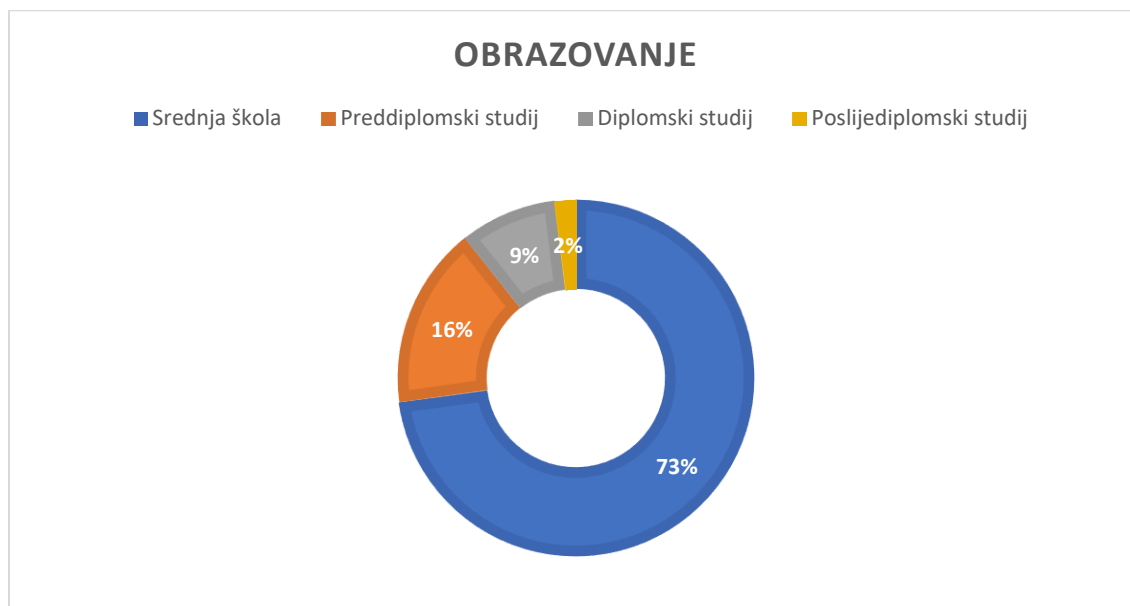
Grafikon 3: Mjesto prebivališta ispitanika

Izvor: izradio autor

Analizom odgovora na pitanje o završenom obrazovanju ustanovljeno je da dvije trećine ispitanika ima završenu srednju školu (75), dok ostali imaju preddiplomski studij (17), diplomski studij (9), a najmanje ih je s poslijediplomskim studijem (2).

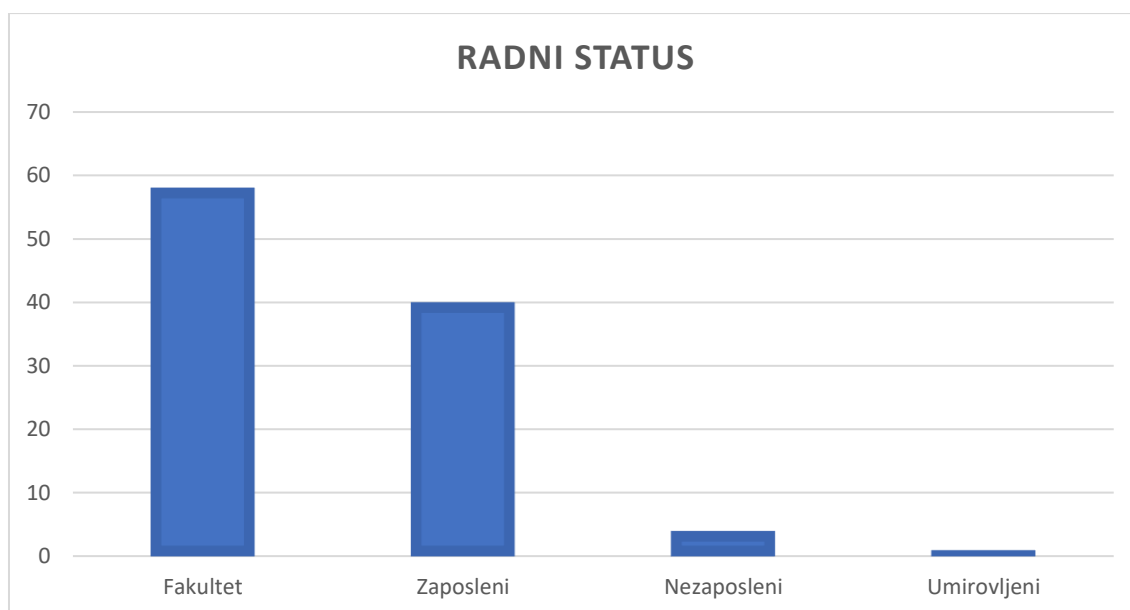
Grafikon 4: Obrazovanje ispitanika

Izvor: izradio autor

Analizom odgovora o radnom statusu ustanovljeno je da ih najviše pohađa fakultet (58), zaposlenih je nešto manje (40), a nezaposlenih (4) i umirovljenih (1) je najmanje.

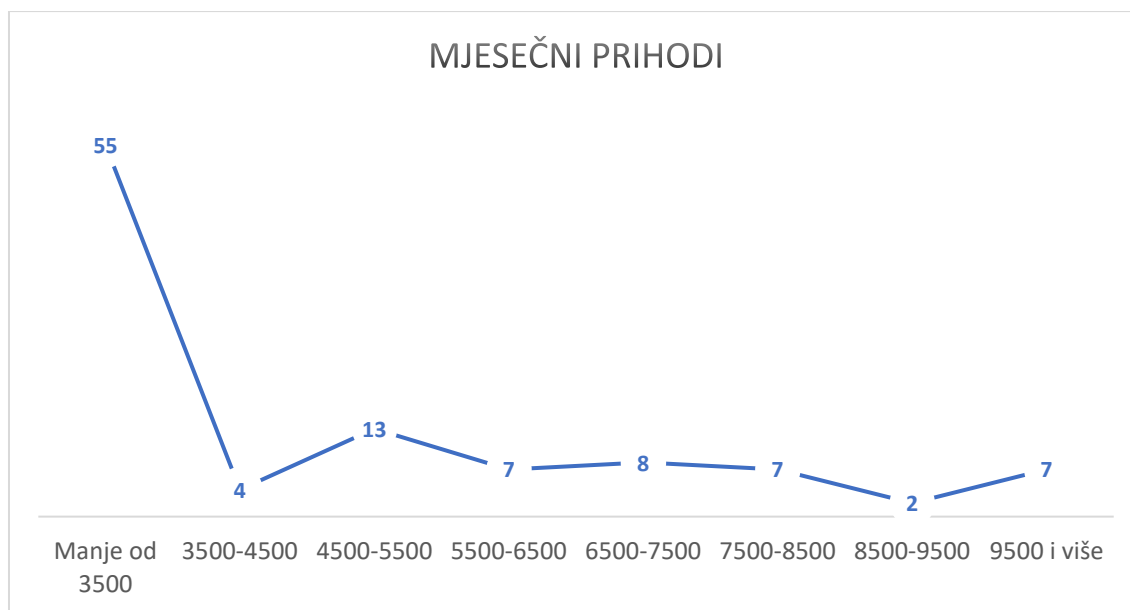
Grafikon 5: Radni status ispitanika

Izvor: izradio autor

U sljedećem pitanju provjeravalo se koliki su mjesečni prihodi ispitanika. Najviše njih (55) odgovorilo je da su im prihodi manji od 3500 kuna. Prihode između 4500 i 5500 kuna ima 13 ispitanika, a najmanje ispitanika ima prihode između 8500 i 9500 kuna. Po 7 ispitanika izjasnilo se da ima prihode između 5500 i 6500 kuna, 7 ima između 7500 i 8500 kuna i 7 ih ima više od 9500 kuna. 4 ispitanika ima prihode između 3500 i 4500 kuna.

Grafikon 6: Mjesečni prihodi ispitanika

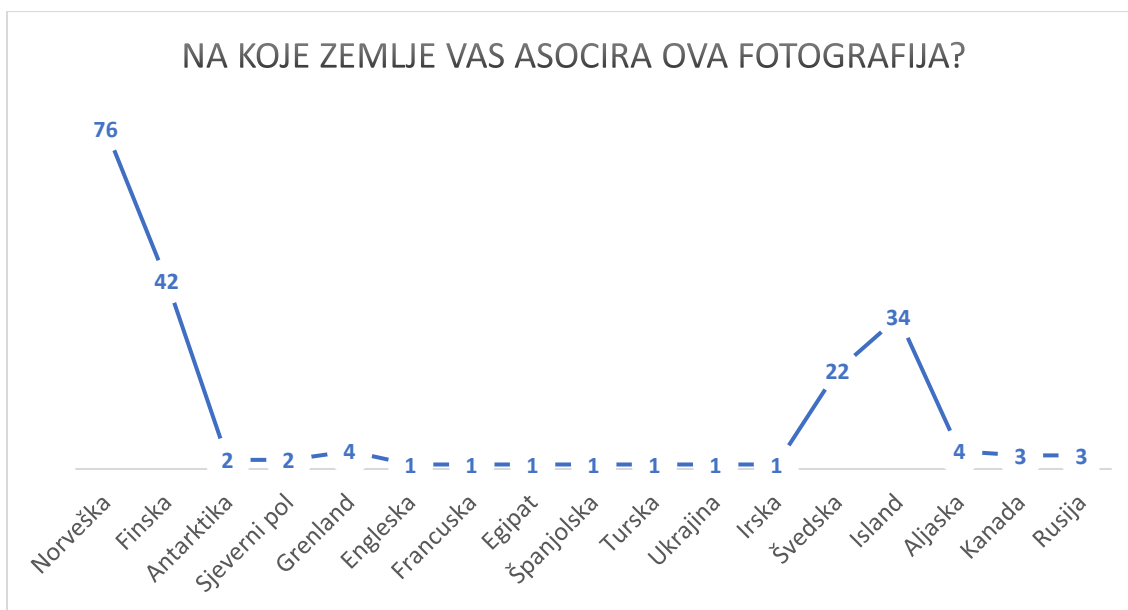

Izvor: izradio autor

8.3. Rezultati istraživanja

Ispitanicima je prikazana fotografija polarne svjetlosti (*aurore borealis*). U pitanju se tražilo da napišu na koje ih države asocira fotografija. Najviše odgovora spominjalo je skandinavske zemlje (Norvešku (76), Finsku (42), Švedsku (22)) i Island (34). Od ostalih odgovora Aljaska (6) i Grenland (4) dobili su najviše odgovora, dok su Kanada i Rusija ostale na 3 odgovora. Začuđujući odgovori bile su države poput Engleske, Egipta, Francuske, Španjolske, Turske, Ukrajine i Irske. Antarktika (2) i Sjeverni pol (1) isto su bili odgovori, ali začuđujuće malo ispitanika odabralo je te odgovore.

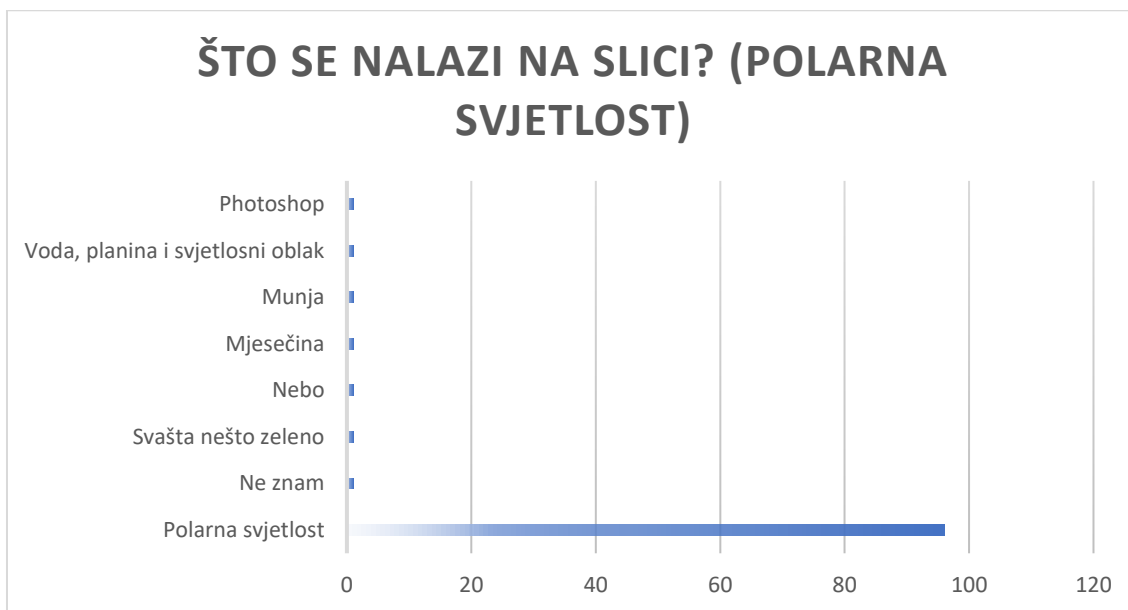
Grafikon 7: Asocijacije ispitanika na priloženu fotografiju

Izvor: izradio autor

Ispitanicima je prikazana fotografija polarne svjetlosti (*aurore borealis*). Od njih 103, 96 je znalo što se nalazi na fotografiji, neki su imenovali uz pravopisne pogreške. Ostatak njih napisalo je svoje individualno viđenje slike.

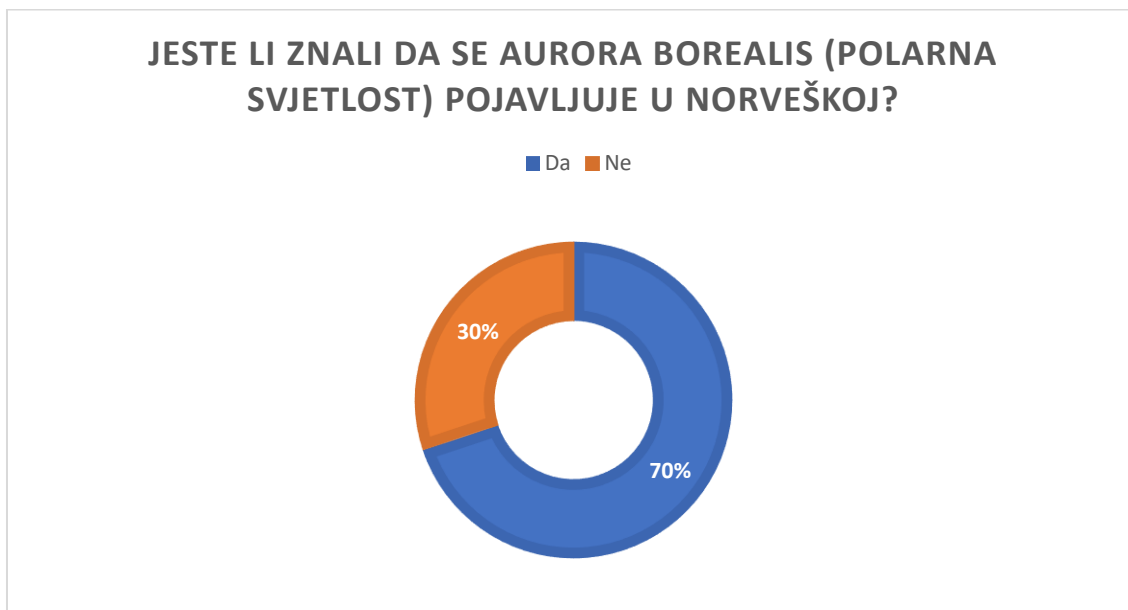
Grafikon 8: Prepoznavanje polarne svjetlosti

Izvor: izradio autor

Na pitanje *Jeste li znali da se Aurora Borealis (polarna svjetlost) pojavljuje u Norveškoj?*, 70% ispitanika ili njih 72 pozitivno je odgovorilo na to pitanje, dok je 30% ili njih 31 odgovorilo negativno.

Grafikon 9: Znanje ispitanika o pojavi polarne svjetlosti u Norveškoj

Izvor: izradio autor

Ispitanici su na pitanje u kojim se mjestima javlja polarna svjetlost odgovorili većinom netočno zbog neznanja o pojavi polarne svjetlosti na sjeveru Norveške u arktičkom krugu. Najčešći odgovor bio je grad Oslo (17) što je netočan odgovor jer se u Oslu ne može vidjeti polarna svjetlost. Tromsø je najčešći točan odgovor (7), kao i Svalbard, Nordkapp, Mo i Rana koji imaju jedan odgovor. Ostala su mjesta netočni odgovori i najčešće ih bira po jedan ispitanik.

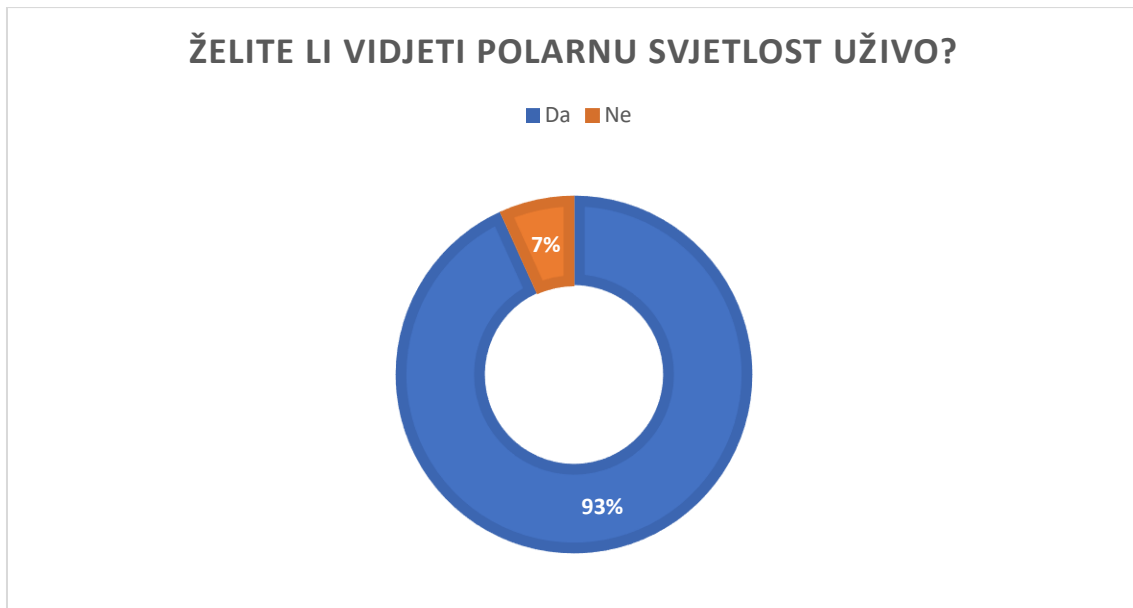
Grafikon 10: Znanje ispitanika o mjestima u Norveškoj u kojima se pojavljuje polarna svjetlost

Izvor: izradio autor

Na pitanje *Želite li vidjeti auroru borealis uživo?*, 96 ispitanika ili 93% ispitanika odgovorilo je da bi željeli vidjeti polarnu svjetlost. Samo 7 ispitanika ili 7% odgovorilo je da ne bi željeli vidjeti polarnu svjetlost uživo.

Grafikon 11: Želja ispitanika za promatranje polarne svjetlosti

Izvor: izradio autor

Na pitanje *Koliko Vam je na ljestvici od 1 do 5 ovaj svjetski fenomen atraktivan da zbog njega posjetite Norvešku?*, 63 ispitanika odgovorila su da im je polarna svjetlost vrlo atraktivna za posjet Norveškoj, 27 ih je reklo da im je atraktivno, a 8 ih je reklo da im nije ni atraktivan ni neatraktivan. Samo 5 ispitanika reklo je da im je polarna svjetlost malo atraktivna, dok nikome nije nimalo atraktivna.

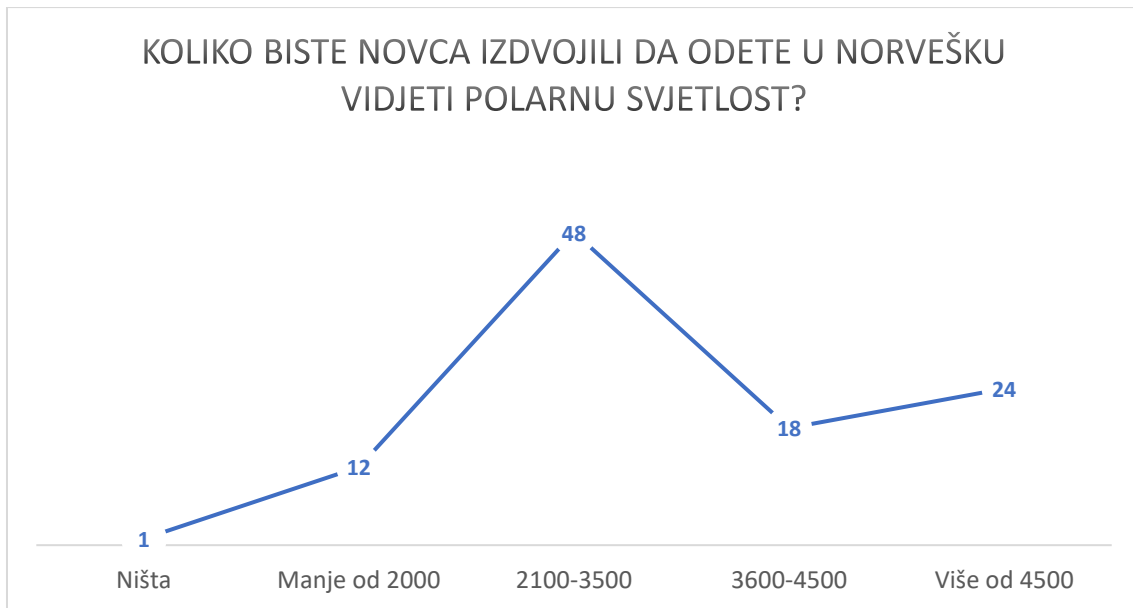
Grafikon 12: Stavovi ispitanika o atraktivnosti polarne svjetlosti

Izvor: izradio autor

Posljednje pitanje u anketi bilo je vezano za količinu novca koju su ispitanici spremni potrošiti na putovanje u Norvešku da bi vidjeli polarnu svjetlost. Samo 1 ispitanik odgovorio je da ne bi izdvojio ništa za putovanje. Najviše ih je spremno potrošiti između 2100 i 3500 kuna na putovanje (48). Čak 24 ispitanika potrošilo bi više od 4500 kuna na putovanje, dok bi njih 18 potrošilo između 3600 i 4500 kuna. Najmanje ispitanika (12) potrošilo bi manje od 2000 kuna na putovanje.

Grafikon 13: Financijska spremnosti ispitanika za putovanje u Norvešku

Izvor: izradio autor

9. ZAKLJUČAK

Norveška je zemlja na samom sjeveru europskoga kontinenta. Smještena je na zapadu skandinavskoga poluotoka. Norveška je zemlja bogata prirodnim resursima. Mnogo rijeka, jezera, planina, fjordova, duga i razvedena obala krasi ovu državu. Planine omogućuju razvoj zimskoga sportsko-rekreacijskog turizma u raznim mjestima neovisno o geografskome položaju. Osim navedenih resursa nafta i plin najvažniji su resursi od kojih Norveška ima veliku gospodarsku korist. Industrija nafte i plina uvjerljivo je najveća industrija u Norveškoj. Norveška osim nafte i plina ima veliku korist od velikih šuma, ali i morskih plodova te je jedna od najvećih izvoznika tih plodova. Ribolov je druga najveća industrija u Norveškoj, dok turizam nije od tako velike važnosti. Budući da je Norveška bogata prirodnim resursima, može se zaključiti da će se turizam većinom osloniti na te resurse. Najveća je prirodna atrakcija polarna svjetlost. Isto tako, svi prirodni resursi u doticaju su sa samom polarnom svjetlosti u nekom obliku specifičnoga turizma. Društveni resursi nalaze se većinom u gradovima, koji su moderna urbana središta. Norveška je zemlja s bogatom poviješću, kulturom i tradicijom. Norvežani se smatraju nasljednicima Vikinga te se ponose svojom poviješću i povezanošću s vikinškim narodom. Stoga nije čudno da Norveška ima mnoštvo muzeja u svakom gradu.

Polarna svjetlost najveća je atrakcija Norveške, posebno zimi. Dodatne aktivnosti usmjerene su željama, motivima i interesima turista. To su vožnja na motornim sanjkama, vožnja saonicama vučenim sobovima, vožnja psećim zapregama ili noćenje u šatoru pod vedrim nebom obojanom polarnom svjetlosti te još mnogo drugih aktivnosti. Norvežani su pokušali iskoristiti polarnu svjetlost u svakom pogledu. Zbog toga su izgrađeni hoteli s pogledom na polarnu svjetlost, restorani ispod polarne svjetlosti te razne druge građevine. Osim građevina, nude se brojne aktivnosti vezane uz promatranje, fotografiranje i lov na polarnu svjetlost. Unatoč malom broju zaposlenih u turizmu te maloj važnosti turizma za državu turizam se aktivno razvija i usmjerava prema specifičnim oblicima turizma koji bi zadovoljili individualne potrebe turista.

Prvi je cilj ovoga istraživačkog rada bio saznati znaju li Hrvati da se u Norveškoj može vidjeti polarna svjetlost, u kojim gradovima ili područjima. Osim toga, cilj je bio saznati je li polarna svjetlost dovoljno atraktivna da privuče Hrvate da posjete Norvešku, odnosno može li polarna svjetlost biti glavni motiv njihova putovanja. Posljednji i treći cilj bio je saznati i procijeniti koliko su Hrvati spremni izdvojiti za putovanje u Norvešku s obzirom na njihove godine, obrazovanje i mjesto prebivališta. Norveška je vrlo skupa zemlja, ali i zanimljiva zbog mogućnosti sudjelovanja u mnoštvu raznih aktivnosti, zbog impresivne prirode, predivnih malih gradića i velikih modernih gradova ali i najveće atrakcije – polarne svjetlosti. Fjordovi,

jezera i glečeri vrlo su popularni i uz polarnu svjetlost privlače najveći broj turista. Veliki broj putovanja temelji se na doživljaju polarne svjetlosti uživo te se Norveška pozicionirala kao središte turizma polarne svjetlosti.

Mnoštvo turističkih paketa uključuje dodatne aktivnosti specifične za snježna, planinska, zimska i općenito arktička područja gdje se može vidjeti polarna svjetlost.

U provedenom istraživanju uzorak je većinom bio ženskoga roda te su dvije trećine uzorka mlađe dobi (od 19 do 24 godine). Polovica uzorka živi na selu i ima mjesečne prihode manje od 3500 kuna. Preko 70% uzorka ima završenu srednju školu i najveći su dio uzorka studenti (58) i zaposleni (40) dok je nezaposlenih i umirovljenih vrlo malo. Ispitanici mogu prepoznati polarnu svjetlost te većina njih zna u kojim se sve državama ona može vidjeti. Isto tako, 30% ispitanika nije znalo da se u Norveškoj može vidjeti polarna svjetlost. 93% ispitanika želi uživo vidjeti i doživjeti polarnu svjetlost i samo nekolicini (13 od 103) polarna svjetlost nije atraktivna ili vrlo atraktivna. Skoro polovica ispitanika (48) izdvojila bi između 2100 i 3500 kuna, dok bi druga polovica (42) izdvojila i više od toga za put u Norvešku. Odabrani uzorak pokazao je da Hrvati znaju što je polarna svjetlost, dvije trećine zna da se u Norveškoj može vidjeti polarna svjetlost, ali većinom ne zna u kojim gradovima i područjima. Većini je ispitanika polarna svjetlost atraktivna ili vrlo atraktivna i bila bi glavni motiv putovanja u Norvešku. I s obzirom na završeno obrazovanje (srednja škola), mjesto prebivališta (selo) i godine (mlađa dob) Hrvati bi izdvojili više od pola mjesečnih primanja za putovanje u Norvešku.

10. LITERATURA

1. Are the Northern Lights Going to Disappear?. Aurora Zone. <https://www.theaurorazone.com/about-the-aurora/are-the-northern-lights-going-to-disappear>. (28.08.2022.)
2. Bilen, M.; Bučar, K. (2004). Osnove turističke geografije. 3. izd. Zagreb, Mikrorad.
3. Cohen, H. J., (2019). Ask A Physical Chemist: Will Long-Term Climate Change Affect The Northern Lights?. The Reykjavik Grapevine. (29.08.2022.)
4. Curić, Z.; Glamuzina, N.; Tvrtko Opačić, V. (2013). Geografija turizma. Regionalni pregled. Zagreb, naklada Ljevak.
5. Čavlek, N. (2011). „Uvod u sustav turizma“. „Turizam – terminologija, klasifikacija i povijesni razvoj“. U: „*Turizam*“ (ur. Blaženka Vuk, Ines Matulić). Zagreb, Školska knjiga, str. 29-31, 39-41.
6. Dearsley B.; Seavey L. 17 Top-Rated Attractions & Things to Do in Oslo. Planet ware. <https://www.planetware.com/tourist-attractions/oslo-n-osl-oslo.htm> (01.06.2022.)
7. Dearsley, B.; Seavey, L. 15 Top-Rated Attractions & Things to Do in Bergen. <https://www.planetware.com/tourist-attractions-/bergen-n-hrd-berg.htm>. (25.08.2022.)
8. Dog sledding. Visit Norway. <https://www.visitnorway.com/things-to-do/outdoor-activities/dog-sledding/> (03.06.2022.)
9. Fishing in Norway. Visit Norway. <https://www.visitnorway.com/things-to-do/outdoor-activities/fishing/> (03.06.2022.)
10. Five Reasons To Visit Norways Spectacular Lysefjord. <https://www.forbes.com/sites/davidnikel/2022/02/21/5-reasons-to-visit-norways-spectacular-lysefjord/?sh=2298a57e5f92>. (22.08.2022.)
11. Geiranger. Fjord Norway. <https://www.fjordnorway.com/en/destinations/geiranger> (02.06.2022.)
12. Hardangervidda National Park. <https://www.norgesnasjonalparker.no/en/nationalparks/hardangervidda/>. (20.08.2022.)

-
13. Hiking to Trolltunga. Visit Norway. <https://www.visitnorway.com/places-to-go/fjord-norway/the-hardangerfjordregion/hiking-to-trolltunga/> (01.06.2022.)
 14. Kirkenes – Welcome to a unique adventure. Kirkenes. <https://nordicpoint.net/norveska/regije-i-gradovi/svalbard/> (03.06.2022.)
 15. Kirkenes. Northern Norway. <https://nordnorge.com/en/destinacija/kirkenes/> (03.06.2022.)
 16. Kjerabolten. Nordic point. <https://nordicpoint.net/norveska/topatrakcije/kjeragbolten/> (02.06.2022.)
 17. Kjeragfossen. <https://www.europeanwaterfalls.com/waterfalls/kjeragfossen/>. (22.08.2022.)
 18. Kladarin, B.; Grabovac, V.; Somek, P. (2021). UNESCO. Vodič kroz svjetsku baštinu. Zagreb, Meridijani.
 19. Latefossen. <https://www.europeanwaterfalls.com/waterfalls/latefossen/?lang=nl>. (23.08.2022.)
 20. Lillehammer Art Museum. <https://en.lillehammer.com/things-to-do/lillehammer-art-museum-p631093>. (20.08.2022.)
 21. Lillehammer Olympic bob- and luge track. <https://www.visitnorway.com/listings/lillehammer-olympic-bob-and-luge-track/6260/>. (20.08.2022.)
 22. Lopez, A. M. (2021). Leading inbound travel markets for Norway in 2019, by number of visitors(in 1000s). Statista. <https://www.statista.com/statistics/445353/main-international-travel-markets-for-norway/> (30.05.2022.)
 23. Lopez, A. M. (2021). Tourism in Norway – statistics and facts. Statista. https://www.statista.com/topics/6784/tourism-in-norway/#topicHeader__wrapper (30.05.2022.)
 24. Museums in Kristiansand. <https://en.visitorlandet.com/kristiansand/things-to-do/museums/>. (20.08.2022)
 25. N. W. Damm & Son. (2002). Norway. Narayana Press.

-
26. Nordfjord. <https://www.visitnorway.com/places-to-go/fjord-norway/nordfjord/>. (22.08.2022.)
 27. Nordkapp. Nordic point. <https://nordicpoint.net/norveska/regije-i-gradovi/nordkapp/> (03.06.2022.)
 28. Northern lights in Norway: Nature's own lights show. Visit Norway. <https://www.visitnorway.com/things-to-do/nature-attractions/northern-lights/> (30.05.2022.)
 29. Norveška. <https://naputovanje.net/Norve%C5%A1ka>. (28.08.2022.)
 30. Norveška. Nordic point. <https://nordicpoint.net/norveska/> (30.05.2022.)
 31. Norway lights; Forecast the experience. <https://www.norway-lights.com/> (01.06.2022.)
 32. Norwegian Olympic Museum. <https://en.lillehammer.com/things-to-do/norwegian-olympic-museum-p631043>. (20.08.2022.)
 33. Oslo: The vibrant capital. Visit Norway. <https://www.visitnorway.com/places-to-go/eastern-norway/oslo/> (01.06.2022.)
 34. Patterson, C. (2015). Sustainable tourism – business development, operations and management. Human Kinetics.
 35. Perkins, G. Best time and place to see northern lights in Norway. Nordic visitor blog. <https://www.nordicvisitor.com/blog/best-time-place-see-northern-lights-norway/> (30.05.2022.)
 36. Petnaest najboljih aktivnosti u Trondheimu (Norveška). <https://hr.topworldtraveling.com/articles/travel-guides/15-best-things-to-do-in-trondheim-norway.html>. (26.08.2022.)
 37. Seven Wonders Of The World. <https://www.victoriafalls-guide.net/7-wonders-of-the-world.html>. (26.08.2022.)
 38. Shaurya. Snowmobiling in Tromsø: All You Need To Know. Manawa blog. <https://blog.manawa.com/en/outdoor-activities/snow-activities/snowmobiling-in-tromso-all-you-need-to-know/> (03.06.2022.)

-
39. Sognefjord. Fjord Norway. <https://www.fjordnorway.com/en/destinations/sognefjord> (01.06.2022.)
 40. Steinsdalsfossen. <https://www.europeanwaterfalls.com/waterfalls/steinsdalsfossen/>. (23.08.2022.)
 41. Svalbard. Nordic point. <https://nordicpoint.net/norveska/regijej-gradovi/svalbard/> (01.06.2022.)
 42. The Editors of Encyclopaedia Britannica. Tromsø: Norway. <https://www.britannica.com/place/Tromso> (01.06.2022.)
 43. The Geirangerfjord area: a UNESCO World Heritage site. Visit Norway. <https://www.visitnorway.com/places-to-go/fjord-norway/thegeirangerfjord/> (02.06.2022.)
 44. The Geirangerfjord. Hurtigruten. <https://www.hurtigruten.co.uk/destinations/norway/inspiration/norwegian-fjords/thegeirangerfjord/> (02.06.2022.)
 45. Tourism in Norway. WorldData.info. <https://www.worlddata.info/europe/norway/tourism.php> (30.05.2022.)
 46. Trolltunga. Fjord Norway. <https://www.fjordnorway.com/en/destinations/trolltunga> (02.06.2022.)
 47. Tromsø. Nordic point. <https://nordicpoint.net/norveska/regijej-gradovi/tromso/> (01.06.2022.)
 48. Trondheims Fjord. <https://www.britannica.com/place/Trondheims-Fjord>. (21.08.2022.)
 49. Valčić, M. (2018). Turizam i kultura. Zagreb, naklada Juričić.
 50. Vestagdermusset. <https://www.vestagdermuseet.no/>. (20.08.2022.)
 51. Voringfossen. <https://www.europeanwaterfalls.com/waterfalls/voringsfossen/>. (22.08.2022.)
 52. Wildlife safaris in Norway. Visit Norway. <https://www.visitnorway.com/things-to-do/outdoor-activities/wildlife-safaris/> (03.06.2022.)
 53. World Heritage City Bergen. <https://en.visitbergen.com/>. (25.08.2022.)

POPIS ILUSTRACIJA

Grafikon 1: Spol ispitanika	28
Grafikon 2: Godine ispitanika	29
Grafikon 3: Mjesto prebivališta ispitanika	29
Grafikon 4: Obrazovanje ispitanika	30
Grafikon 5: Radni status ispitanika	31
Grafikon 6: Mjesečni prihodi ispitanika	32
Grafikon 7: Asocijacije ispitanika na priloženu fotografiju	33
Grafikon 8: Prepoznavanje polarne svjetlosti	33
Grafikon 9: Znanje ispitanika o pojavi polarne svjetlosti u Norveškoj	34
Grafikon 10: Znanje ispitanika o mjestima u Norveškoj u kojima se pojavljuje polarna svjetlost	35
Grafikon 11: Želja ispitanika za promatranje polarne svjetlosti	36
Grafikon 12: Stavovi ispitanika o atraktivnosti polarne svjetlosti	37
Grafikon 13: Financijska spremnosti ispitanika za putovanje u Norvešku	38
Slika 1: Kjerabolten	16
Slika 2: Trolltunga	17
Slika 3: Hornelen	18
Slika 4: Bryggen	19
Slika 5: Polarna svjetlost	21
Slika 6: Kirkeporten	24

PRILOZI

Spol: *

- Muško
- Žensko

Vaša pripadajuća županija? (Napišite u punom obliku, npr. Varaždinska županija) *

Tekst kratkog odgovora

Koliko imate godina? (Samo broj) *

Tekst kratkog odgovora

Završeno obrazovanje? (Označite samo najvišu razinu obrazovanja koju posjedujete) *

- Bez škole
- Osnovna škola
- Srednja škola
- Prediplomski studij
- Diplomski studij
- Poslijediplomski studij

Gdje živite? *

- Grad
- Selo
- Predgrađe

Vi ste? (Moguće je označiti više odgovora po potrebi) *

- Student/ica
- Zaposlen/a
- Nezaposlen/a
- Umirovljen/a

Koliko su vaši mjesečni prihodi? *

- manje od 3.500
- 3.500 - 4.500
- 4.500 - 5.500
- 5.500 - 6.500
- 6.500 - 7.500
- 7.500 - 8.500
- 8.500 - 9.500
- više od 9.500

Koliko često putujete? (Godišnje) *

- Ne putujem
- Jednom godišnje
- Nekoliko puta godišnje
- Jednom mjesečno
- Više puta mjesečno

Smatrate li da trošite puno novca na putovanje? *

- 1 2 3 4 5
-

Što se nalazi na slici? *

Tekst kratkog odgovora

Na koje zemlje Vas asocira ova slika? (Nabrojiti sve zemlje koje Vam padnu na misao, npr. Engleska, Francuska ...)

Tekst dugog odgovora

Želite li vidjeti Auroru borealis (polarnu svjetlost) uživo? *

Da

Ne

Koliko Vam je na ljestvici od 1 do 5 ovaj svjetski fenomen atraktivan da zbog njega posjetite Norvešku? *

1 2 3 4 5

Nimalo atraktivan Vrlo atraktivan

Koje druge atrakcije Vas privlače u Norveškoj?

Tekst kratkog odgovora

Koliko biste novaca izdvojili da odete u Norvešku vidjeti polarnu svjetlost? *

Ništa

Manje od 2000

2100 - 3500

3600 - 4500

Više od 4500

Jeste li ikad posjetili Norvešku? *

Da

Ne

Ukoliko jeste, što Vas se najviše dojmilo?

Tekst dugog odgovora

Jeste li znali da se Aurora borealis (polarna svjetlost) pojavljuje u Norveškoj? *

Da

Ne

Ukoliko niste, zašto niste?

Tekst dugog odgovora

Ukoliko jeste, za koja ste mjesta u Norveškoj čuli?

Tekst kratkog odgovora